

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

**INOVACE KURZU ČESKÉHO JAZYKA PRO DĚTI
S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM V MATEŘSKÉ
ŠKOLE MATĚCHOVA**

Bakalářský projekt

Kristýna Zimková

Vedoucí práce: Mgr. Milena Öbrink Hobzová, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Kristýna Zimková

Ráda bych poděkovala Mgr. Mileně Öbrink Hobzové, Ph.D., za důležité rady při tvorbě bakalářského projektu a její ochotný a laskavý přístup. Další poděkování patří celé rodině za podporu a dodávání odvahy po celou dobu studia. Díky patří rovněž pedagogickému týmu Mateřské školy Matějchova.

OBSAH

Úvod	6
1. Obecný úvod projektu.....	8
1.1. Cizinci v České republice	8
1.2. Integrace cizinců	8
1.3. Jazyk a komunikace.....	9
1.4. Český jazyk.....	9
2. Specifika osvojování druhého jazyka u dětí	11
2.1. Terminologie.....	11
2.2. Vývoj řeči u dítěte	11
2.3. Osvojování druhého jazyka v předškolním věku	11
2.4. Fenomén vykořenění	12
2.5. Směšování jazyka.....	12
2.6. Komunikace s dítětem s odlišným mateřským jazykem	13
2.7. Pedagog v procesu integrace dětí.....	13
2.8. Základní informace o jazycích, které jsou nejčastější u cizinců na českých školách	14
3. Charakteristika žadatele projektu.....	16
3.1. Mateřská škola Matějchova	16
3.2. Místo, kde probíhá činnost.....	17
3.3. Historie Mateřské školy Matějchovy.....	18
3.4. Ekonomická situace školy	18
3.5. Zkušenosti s podáváním projektů.....	19
3.6. Inovační potenciál	20
4. Charakteristika projektu	21
4.1. Předmět projektu	21
4.2. Cíl projektu	21
4.3. Měřitelné ukazatele	22
4.4. Charakteristika současného stavu.....	23
4.5. Charakteristika budoucího stavu	24
4.6. Návaznost na sociálně pedagogickou praxi.....	25
4.7. Návaznost Kurzu českého jazyka na další aktivity	25
4.8. Návaznost dalších aktivit na Kurz českého jazyka	26
5. SWOT analýza Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova	29
5.1. Vize kurzu.....	30
5.2. Silné stránky.....	30

5.3. Slabé stránky	30
5.4. Příležitosti	31
5.5. Hrozby	31
6. Technické zabezpečení projektu	33
6.1. Financování Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova	33
6.2. Personální zajištění.....	33
6.3. Etické aspekty projektu	33
6.4. Harmonogram projektu.....	34
6.5. Udržitelnost projektu.....	34
6.6. Rozpočet projektu	35
7. Roční osnova Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova – skupina pokročilých.....	37
8. Nabídka aktivit kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem	42
8.1. Aktivity jednotlivých lekcí kurzu českého jazyka pro pokročilé.....	42
8.2. Aktivity pro rodiče s dětmi v rámci kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem	61
9. Návrh nových vzdělávacích pomůcek.....	65
9.1. Odkazy na jednotlivé vzdělávací pomůcky	65
9.2. Popis jednotlivých vzdělávacích pomůcek	65
Závěr	68
Použitá literatura.....	70
Internetové zdroje	71
Přílohy.....	74

ÚVOD

Na českých školách stále přibývá dětí s odlišným mateřským jazykem, proto je otázka integrace nejen mezi pedagogy pořád aktuálnější. Pedagogové mají na výběr z mnoha možností, jak nově přichozí děti a jejich rodiny podpořit. Mají možnost účasti na vzdělávacích seminářích týkajících se interkulturních témat, dále se mohou zapojit do nejrůznějších projektů v oblasti integrace a v neposlední řadě mohou navázat spolupráci s neziskovými organizacemi.

Jedním ze způsobů podpory dětí s odlišným mateřským jazykem je realizace kurzu českého jazyka. Děti se v rámci kurzu seznamují především s českým jazykem a zároveň se sociokulturním prostředím České republiky. V Mateřské škole Matějova probíhá Kurz českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem již třetím rokem. Během školního roku 2018/2019 byl kurz inovován rozdělením dětí do dvou skupin podle jazykové úrovně, aby obsah jednotlivých lekcí lépe odpovídal potřebám dětí. Vznikla skupina začátečníků a skupina pokročilých. Skupinu začátečníků vede třídní učitelka nejmladších dětí a skupině pokročilých se nadále věnuje stávající lektor. Předmětem projektu je na inovaci navázat a dále v ní pokračovat.

V projektu dochází k propojení teoretických a praktických poznatků vedoucích ke zkvalitnění procesu osvojování druhého jazyka. Jedná se o seskupení informací týkajících se problematiky cizinců, českého jazyka a specifik osvojování druhého jazyka u dětí.

Cílem projektu je vytvořit rámec kurzu českého jazyka pro skupinu pokročilých dětí. Díky roční osnově budou jednotlivé lekce navzájem provázány a vzdělávací proces se tak stane uceleným a systematickým. Cílem je rovněž naplánovat dostatek aktivit sloužících k procvičení jednotlivých gramatických oblastí českého jazyka. Skupina začátečníků se bude věnovat především osvojování a procvičování slovní zásoby.

Dále si projekt klade za cíl návrh nových vzdělávacích pomůcek, lépe vyhovujících výuce českého jazyka jako druhého jazyka. Jedná se zejména o logopedické pomůcky a pomůcky pro děti s poruchou autistického spektra.

Dalším bodem projektu je zpracování možnosti zapojení rodičů do některých lekcí kurzu pro pokročilé.

Veškeré aktivity a pomůcky navržené v projektu lze využít také v mateřských školách, které děti s odlišným mateřským jazykem nenavštěvují. Cílem aktivit není pouze osvojování druhého jazyka, ale zároveň rozvoj komunikačních dovedností, prosociálního chování a poznávacích funkcí.

1. OBECNÝ ÚVOD PROJEKTU

1.1. Cizinci v České republice

Český statistický úřad (2019) definuje pojem cizinec jako fyzickou osobu, která není státním občanem České republiky. Cizince pobývající na území České republiky je možné rozčlenit do třech základních kategorií. Do první z nich patří občané zemí Evropské unie, Norska, Švýcarska, Islandu, Lichtenštejnska a jejich rodinní příslušníci. Do druhé kategorie jsou zařazeni občané zemí mimo Evropskou unii a do třetí kategorie patří ostatní cizinci žádající o mezinárodní či dočasnou ochranu, bez ohledu na státní příslušnost (ČSÚ, 2019).

1.2. Integrace cizinců

Integrace cizinců¹ je proces, díky kterému se cizinci postupně začleňují do české společnosti. *Cílem integrace je oboustranně přínosné nekonfliktní soužití cizinců a majoritní společnosti* (MPSV, 2016).

Ministerstvo vnitra, jakožto koordinátor politiky integrace cizinců v České republice, každoročně vypracovává materiál obsahující konkrétní opatření podporující úspěšnou integraci cizinců. Na základě aktuální situace, problémů a potřeb vzniká Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2018 (MVČR, 2017).

Cizincům svou činností pomáhají Centra na podporu integrace cizinců ze třetích zemí, která jsou financována Evropskou unií, konkrétně Azylovým, migračním a integračním fondem. Klientům jsou zde nabízeny poradenské služby z právní a sociální oblasti, dále sociokulturní kurzy a kurzy českého jazyka, které se dělí na krátkodobé a dlouhodobé (Centra na podporu integrace cizinců, neuvedeno). Přístupnost center je zvýšena přeložením internetových stránek do několika světových jazyků.

V integraci se realizují i další občanská sdružení či zapsané spolky. Konkrétně v Praze se jedná o zapsaný spolek InBáze, který cizincům umožňuje odborné sociální poradenství, psychosociální poradenství, mentoring, akce pro děti a jiné. InBáze se snaží rovněž o vzdělávání pedagogických pracovníků pracujících s dětmi s odlišným mateřským jazykem (InBáze, z.s., 2019). Koná tak prostřednictvím vzdělávacích seminářů, které pedagogům vedle teoretických

---

¹Ke dni 31. 12. 2018 žije na území České republiky 566 931 cizinců včetně azylantů (ČSÚ, 2019).

znalostí poskytují náměty na jednotlivé postupy pro každodenní práci s dětmi či rodinami cizinců.

1.3. Jazyk a komunikace

Kohoutek (1998) vysvětluje komunikaci jako proces přenosu informací a sdělování obsahu vědomí člověka druhému člověku či více lidem.

Fáze komunikace (Kohoutek, 1998):

- ideová geneze – vznik nápadu nebo myšlenky, obsah myšli komunikátora;
- zakódování – vyjádření myšlenky v symbolech, slovech, znacích, pohybech;
- přenos – pohyb symbolů od vysílajícího k příjemci, vedení vysílaného obsahu;
- příjem – okamžik, kdy symboly dojdou k příjemci;
- dekódování – proces příjemcova výkladu, interpretace přijatých symbolů;
- akce – chování, činnost příjemce vyvolaná přijatou zprávou, využití informace.

V komunikačních situacích lidé využívají jak verbální, tak neverbální komunikace. Prostředkem verbální komunikace je jazyk a řeč. *„Jazyk je abstraktní systém ustálených a závazných dorozumívacích prostředků a pravidel, která určují, jak správně tyto prostředky užívat, aby výsledkem komunikačního procesu byly smysluplné jazykové projevy (či promluvy, komunikáty).“* Schopnost řeči dále znamená konkrétní individuální realizaci a použití jazyka v praxi (Mašková, 2006).

Základní funkce jazyka (Mašková, 2006):

- dorozumívací funkce;
- myšlenková (mentální) funkce – předávání obsahu vědomí; prostředek myšlení;
- národní reprezentativní funkce (jazyk bývá zpravidla vázán na určité společenství lidí, národ);
- výzvolná (apelová) funkce – jazykem lze působit na ostatní, přesvědčovat;
- umělecká (estetická) funkce – jazyk bývá prostředkem uměleckého působení.

1.4. Český jazyk

Dle Maškové (2006) patří český jazyk do skupiny indoevropských jazyků a z hlediska původu je řazen mezi jazyky slovanské. Indoevropskými jazyky jsou dále jazyky germánské, románské, keltské, baltské, indoíránské, řečtina, albánština a arménština.

Předchůdcem českého jazyka byla v letech 9 000 – 7 000 př. n. l. nostratická jazyková rodina (prajazyk), následně indoevropská jazyková rodina a praslovanština, která se štěpila na jihoslovanskou, východoslovanskou a západoslovanskou větev, do níž patří čeština. Právě z praslovanštiny pochází nejstarší slova označující rodinné příslušníky, zvířata, rostliny a podobně. Tento jazyk obsahoval přibližně dva tisíce slov a z původního množství jich dnes chybí asi pouze čtyřicet. Jako samostatný jazyk se čeština utvářela přibližně od 9. století. Řadí se mezi jazyky flexivní, protože je možné slova ohýbat pomocí koncovek. Jedná se o skloňování jmen, časování sloves a stupňování přídavných jmen a příslovcí (Mašková, 2006).

2. SPECIFIKA OSVOJOVÁNÍ DRUHÉHO JAZYKA U DĚTÍ

2.1. Terminologie

„Mateřský jazyk (L1) je prvním jazykem, který se dítě učí v rodině a který se pro dítě stane tím hlavním jazykem. Druhý jazyk (L2) je úřední jazyk užívaný v prostředí (dané zemi), kde člověk žije, avšak není to jeho mateřština. Cizí jazyk v širším pojetí znamená jakýkoliv jiný než mateřský jazyk“ (Linhartová, Loudová Stralczynská, 2015).

2.2. Vývoj řeči u dítěte

Vývoj řeči předškolního dítěte začíná přípravným stádiem, které je typické pro první rok života a probíhá prostřednictvím seznamování se s řečí okolního světa. Dítě v tomto období získává zkušenosti a návyky, na základě kterých rozvíjí samotnou řeč. Začíná s předverbálními projevy, jako je křik, žvatlání nebo broukání. Kolem desátého měsíce je dítě schopno motoricky reagovat na zvuky (Klenková, 2006). Další fáze vývoje řeči nastupuje okolo jednoho roku a jedná se o vlastní vývoj řeči, kdy dítě vyjadřuje své pocity, přání a emoce. V egocentrickém stádiu dítě pracuje s otázkami, které neustále opakuje. Dále je dítě schopno pojmenovávat konkrétní osoby, předměty a později přenášet výrazy na podobné jevy. Kolem třetího roku života přichází na řadu stádium logických pojmů, ve kterém dochází k rychlému rozvoji logického myšlení. Pro toto období je u dětí typická otázka: „Proč?“. Poslední stádium trvá prakticky po celý život člověka a začíná přibližně ve čtyřech letech. Dítě se v tomto věku učí nová slova, osvojuje si gramatické formy a upřesňuje si význam slov (Linhartová, Loudová Stralczynská, 2015).

2.3. Osvojování druhého jazyka v předškolním věku

Osvojování druhého jazyka začíná v centrální nervové soustavě a je ovlivněno několika faktory (Linhartová, Loudová Stralczynská, 2015). V mozku je uloženo centrum jazyků, které udává jazykové předpoklady. V tomto centru se množí buňky přibližně do tří let věku a následně tento proces ustává. Proto mají děti v raném dětství schopnost naučit se a vyslovovat nejrůznější zvuky a hlásky. Postupně se tato fonetická schopnost vytrácí. Mertin a Gillnerová (2010) udává další příznivé důvody pro osvojování druhého jazyka v předškolním věku. Patří k nim typická spontánnost projevu dětí, absence zábrán a kontroly, úroveň rozvoje paměti a převaha její mechanické složky.

Prvotně se děti učí druhému jazyku za účelem komunikace, kdy potřebují vyjádřit své potřeby. V mateřské škole dítě není připraveno chápat gramatické souvislosti, proto se učí na

základě pravidelnosti, kterou opakuje. Na základní škole se později seznamuje s gramatickými pravidly a uvědomuje si, že slovní zásoba má svou funkci a objevuje se v kontextu (Linhartová, Loudová Stralczynská, 2015).

2.4. Fenomén vykořenění

Pedagog by měl být ve své praxi práce s dětmi s odlišným mateřským jazykem připraven na projevy fenoménu vykořenění, počátečního stádia přechodu dítěte do nové kultury². Jedná se o vytržení dítěte z jeho kořenů (Inkluzivní škola.cz, 2017). U některých dětí nastává takzvané tiché období, kdy dítě vůbec nemluví nebo pouze šeptá. Jiní se snaží získat ztracené postavení a překonat jazykovou bariéru neverbálně či agresivními reakcemi. Mezi pocity dětí, prožívající fenomén vykořenění, patří dezorientace, izolace, osamělost, bezmocnost, zranitelnost, vyčerpání, neúspěšnost, tlak na asimilaci, rezistence na změnu nebo potřeba integrace obou světů. Mertin a Gillnerová (2010) podotýká, že pokud nastane akulturační stres na skupinové úrovni, jedinec přestává rozumět mechanismům, na které byl zvyklý.

Mertin a Gillnerová (2010) hovoří také o nastupujících obranných mechanismech u dětí, které neumí vůbec česky. Ve většině případů se jedná o percepční obranu spočívající v nevnímání signálů, které by mohly být chápány jako ohrožující. Zde by mohla být pro dítě ohrožujícím signálem cizí řeč. Dítě tak nereaguje, aby se nemuselo vypořádat s negativními emocemi.

2.5. Směšování jazyka

Pedagogové i rodiče se mohou často potýkat s pochybnostmi nebo strachem, zda se dětem v předškolním věku nebudou dva jazyky směšovat dohromady. Pokud dítě míchá slovní zásobu a gramatiku dvou jazyků, je dost pravděpodobné, že improvizuje (Mertin, Gillnerová, 2010). Dítě tak pracuje s jazykovými prostředky, které ovládá a hledá náhradu za slova, která nezná. V mnohých případech upravuje tvar či výslovnost slova tak, aby se co nejvíce hodilo do mluvnice druhého jazyka. „*Toto experimentování s jazykem nelze nazývat směšováním, neboť je součástí implicitní strategie poznávání*“ (Mertin, Gillnerová, 2010).

---

²Antropologické pojetí vymezuje kulturu jako všechny nadbiologické mechanismy a prostředky, kterými se společnosti adaptují na vnější a přírodní prostředí. Jedná se o soubor artefaktů, regulativů, norem, idejí a vzorců chování sdílených členy dané společnosti (Vzdělávací program Varianty, Člověk v tísni o. p. s., neuvedeno).

2.6. Komunikace s dítětem s odlišným mateřským jazykem

Snadnější komunikaci s dítětem s odlišným mateřským jazykem podporuje dodržování několika zásad (Linhartová, Loudová Stralczynská, 2015). Po příchodu dítěte s jinou řečí do mateřské školy je nutno zajistit základní domluvu, ke které mohou posloužit komunikační kartičky, často využívané u dětí s poruchou autistického spektra. Kartičky děti dostanou i domů, kde je rodiče seznámí s jejich obsahem. Dále dítě potřebuje navázat vztah s paní učitelkou, která mu bude postupně usnadňovat vstup do nového kolektivu. Vztah může pedagog navázat mimo jiné pomocí mateřského jazyka dítěte, kdy se naučí několik základních slov. Dále přizpůsobuje svůj verbální projev jazykovým dovednostem dítěte. Mluví zjednodušeně, využívá stejné obraty a slova, dodržuje vhodné tempo řeči, dodržuje frázování řeči, mluví dostatečně nahlas, využívá správnou motivaci a dbá na důkladnou výslovnost a artikulaci. Pedagog zadává při činnostech jasné a stručné instrukce, aby dítě nevystavoval stresu z toho, co se právě děje. Velice důležitá je zpětná vazba a ověřování, zda dítě zadání rozumí. Pedagog v komunikaci s dítětem s odlišným mateřským jazykem využívá aktuálního dění a názorných pomůcek.

2.7. Pedagog v procesu integrace dětí

Gjurová (2011) ve své publikaci uvádí, co všechno by měl pedagog vědět, aby mohl dětem pomoci v jejich začlenění se do nového prostředí. První fází by měl pedagog věnovat získávání informací o zemích, ze kterých děti přichází. Společnost, kultura a jazyk ovlivňují celou osobnost člověka, proto v důsledku neznalosti kultur a zvyklostí vznikají mezi lidmi bariéry. Obeznamení se se sociokulturním minimem nové země by mělo proběhnout také u příchozích rodin s dětmi, aby začlenění do společnosti probíhalo bez větších potíží.

Dále by se měl pedagog zaměřit sám na sebe a své znalosti o verbální a neverbální komunikaci. V další fázi přichází na řadu obeznámení se s klasifikací potřeb dítěte, které zůstávají kvůli jazykové bariéře často nenaplněné. Jako obranné reakce deprivace volí děti útok, únik, vzdorovitost nebo negativismus spojovaný s elektivním mutismem (Gjurová, 2011).

Klasifikace potřeb dítěte (Langmaier, Matějček 2011):

- potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti vnějších podnětů;
- potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech;
- potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, tedy vztahů k osobám prvotních vychovatelů;
- potřeba identity, tj. potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty;

- potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy.

Pedagog by měl svou prací a vzorem budovat ve třídě přátelské prostředí, ve kterém jsou všichni plně respektováni a kde jsou odlišnosti chápány jako obohacující. Příhodné je mluvit o rozmanitosti skupin a zdůrazňovat hodnotu každého jejího člena (Linhartová, Loudová Stralczyňská, 2015).

Pedagog podporuje multikulturní prostředí a integruje děti s odlišným mateřským jazykem rovněž prostřednictvím sociálního učení. Sociální učení (Kohoutek, 1998) nese formu přímého posilování učení odměnou a trestem, kdy je fixováno odměněné a žádané chování a potlačováno chování nežádané. Dalším způsobem sociálního učení je napodobování (imitace) člověka, kterého si jedinec váží. Poslední formou sociálního učení je identifikace, kdy jedinec přebírá způsoby chování osoby, kterou si zvolil modelem. V těchto případech se jedná o pozitivní vzor a vliv pedagoga.

2.8. Základní informace o jazycích, které jsou nejčastější u cizinců na českých školách

Gjurová (2011) ve své metodické příručce nabízí základní přehled informací o mateřských jazycích dětí, které se nejčastěji vyskytují na českých školách.

Ukrajinaština

Ukrajinaština je řazena mezi východoslovanské jazyky, a jazyky flektivní. Státním jazykem Ukrajinské republiky se stala v roce 1918, do té doby měla na ukrajinaštinu silný vliv ruština. Je taktéž úředním jazykem Podněstří a Moldavska. Jedná se o smíšený jazyk, kdy je gramatika a výslovnost ukrajinská, s převahou ruštiny ve slovní zásobě (Gjurová, 2011).

Ruština

Ruský jazyk patří stejně jako ukrajinaština mezi jazyky východoslovanské a flektivní. Ruština je oficiálním jazykem státu, přičemž je vedle ní užíváno na třicet jedna místních jazyků. Spolu se staroslověnštinou se jako lidový jazyk objevovala v kronikách, právních a správních dokumentech. Poslední reforma pravopisu po roce 1917 zrušila několik písmen a došlo ke zjednodušení a sjednocení jazyka. Na základě politického významu se stala ruština jedním ze šesti jazyků Organizace spojených národů.

Rusové odlišují výslovnost tvrdého y a měkkého i. Souhlásky š, ž jsou vyslovovány vždy tvrdě a souhláska l má ve výslovnosti tvrdou i měkkou variantu. Přízvuk může být položen na jakékoliv slabice slova, proto se jazyk zdá jako důrazný a energický. Při použití otázek je důraz převeden na tázací slovo nebo nejdůležitější slovo v otázce, přičemž melodie otázky klesá. Ruština má šest pádů a zajímavostí je, že v minulém čase není používáno sloveso být (Gjurová, 2011).

Vietnamština

Mezi typické znaky vietnamštiny patří jednoslabičná slova, neměnný tónový přízvuk, množství gramatických slov s lexikálním významem, pevný slovosled a slovesná povaha vět a neexistence uzavřených slabik. Mnoho slov je převzato z čínštiny. Vietnamština v minulosti používala také čínské písmo, dnes se opírá o latinku a má dvacet devět písmen.

Vietnamština je tónový jazyk, proto používá množství znamének u samohlásek ke znázornění tónu. Rozlišován je tón vysoký, rovný, klesavý, klesavě – stoupavý, hlasivkově stoupavý, stoupavý a přiškracený.

Jména jsou v tomto jazyce skládána většinou ze tří slov v pořadí příjmení, druhé jméno a rodné jméno. Příjmení se dědí z otcovy strany a střední jméno se volí z kruhu častých jmen, především z důvodu odlišení generací. Při výběru rodného jména je přihlíženo k vlastnostem, které by rodič chtěl pro své dítě. Případně se používají jména květin, ptáků a podobně.

Tykání a vykání nese ve vietnamštině jinou podobu než v češtině. Vykání probíhá prostřednictvím zdvořilostních slovních obrátů, užívaných v souvislosti s věkem nebo společenským zařazením, proto je otázka spojená s věkem běžná. Ve vztahu nadřazenosti a podřazenosti se používá řada osobních zájmen. Ve vietnamské kultuře jsou přátelské dotyky častější než u nás. Jinak je to však s pohlazením po vlasech. Dotek hlavy je považován za projev neúcty (Gjurová, 2011).

3. CHARAKTERISTIKA ŽADATELE PROJEKTU

3.1. Mateřská škola Matějchova

Hlavní činností mateřské školy je výchovně vzdělávací proces, který je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Tento výchovně vzdělávací proces vede k harmonickému rozvoji dítěte po stránce fyzické, psychické a sociální. Pedagogové vedou děti k samostatnosti, toleranci, respektu, ohleduplnosti a chuti učit se novým věcem. Svým přístupem a vzorem budují s dětmi prostředí pohody, ve kterém je možné zábavně objevovat svět, experimentovat a budovat sociální vztahy (Štanclová a kol., 2018).

Další činností mateřské školy je podpora mezigeneračního setkávání a integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (Štanclová a kol., 2018). V těchto případech jsou k dispozici dva asistenti pedagoga, kteří pomáhají integrovaným dětem v jejich začlenění se do kolektivu a zvládnání běžných činností a situací. V poslední době se činnost mateřské školy zaměřuje také na integraci dětí s odlišným mateřským jazykem. S tímto záměrem vznikl před třemi lety v mateřské škole Kurz českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem.

Školní vzdělávací program s názvem *Poznáváme svět* (Štanclová a kol., 2018) nabízí výčet témat, kterými se mohou pedagogové během roku inspirovat. Témata jsou rozdělena do čtyř celků, s názvy *Poznáváme svět lidí*, *Poznáváme svět přírody*, *Poznáváme svět umění* a *Poznáváme svět tradic*. Tyto celky jsou dále rozpracovány na jednotlivé části. V první části, *Poznáváme svět lidí*, se dětem dostanou základní informace o lidském těle, zdraví, seznámí se s Českou republikou, Prahou a dozví se něco o příbuzenských vztazích a vztazích mezi kamarády. Druhý celek, *Poznáváme svět přírody*, zprostředkuje dětem poznání zvířat, lesa, ovoce, zeleniny a koloběhu vody. V části s názvem *Poznáváme svět umění* je pozornost věnována divadlu, hudbě, tanci, knihám, pohádkám a sochám. Poslední blok, *Poznáváme svět tradic*, se zabývá bližším poznáním a prožitkem tradic, se kterými se děti setkávají během roku. Vybrané téma rozpracovávají pedagogové do integrovaných bloků. Třídní vzdělávací plán je tvořen nejméně na jeden týden. Je možné jej však upravovat dle aktuální situace a potřeb dětí. Úkolem pedagogů je prostřednictvím činností dítě podporovat a dodávat mu dostatek podnětů k jeho rozvoji. Pedagogové motivují děti ke zvědavosti a zájmu o činnosti.

Školní vzdělávací program *Poznáváme svět* (Štanclová a kol., 2018) vznikl spoluprací pedagogů mateřské školy. K nahlédnutí je umístěn v ředitelně, v každé třídě a také na internetových stránkách Mateřské školy Matějchova. Rozpracovává podmínky vzdělávání, jako

jsou věcné podmínky, životospráva, psychosociální podmínky, organizace vzdělávání, řízení školy, personální zajištění a spolupráce s rodiči. Je v něm popsáno, na co se pedagogové u každé věkové kategorie dětí nejvíce soustředí. U nejmladších dětí pracují paní učitelky na adaptaci do nového prostředí, přičemž se začátkem docházky do mateřské školy je možné využít adaptačního programu. Děti tak navštěvují mateřskou školu na několik málo hodin denně nebo je možné, aby dopoledne ve školce strávil s dítětem jeden z rodičů. U předškolních dětí je kladen největší důraz na rozvoj školní zralosti a připravenosti. Děti hledají vlastní řešení problémů a rozvíjí sociální a komunikační dovednosti. Paní učitelky volí aktivity na procvičení logického myšlení, grafomotoriky, předmatematických dovedností a předčtenářských dovedností. Celkově mají aktivity vycházející se školního vzdělávacího programu vysoce prosociální charakter a zároveň se snaží vést děti k co největší samostatnosti.

Efektivitu výchovně vzdělávacího procesu zvyšuje vhodně upravené, podnětné prostředí. Ve třídách mají děti k dispozici řadu didaktických her a pomůcek k výtvarným, pohybovým nebo hudebním činnostem. Svě nezastupitelné místo mají ve třídě knihy, se kterými děti přichází do kontaktu každý den.

Mateřskou školu navštěvuje 102 dětí, které jsou rozděleny do tříd podle věku, kde se s nimi pracuje v souladu s pedagogickými zásadami. V mateřské škole jsou plně respektovány odlišnosti a individuální potřeby dětí. Režim dne je uspořádán tak, aby plnil zásady správné životosprávy (Štanclová, 2019).

Pedagogický tým společně zastává názor, že je pro děti velmi důležitý pobyt venku (Štanclová, 2019). Každodenně je využívána školní zahrada, na které se setkávají děti ze všech tříd. Učí se spolupracovat a pomáhat si, i přes věkové rozdíly. Mnoho řízených činností je situováno do prostředí školní zahrady, především v jarních a letních měsících.

3.2. Místo, kde probíhá činnost

Mateřská škola Matěchova se nachází v Praze 4, blízko stanice metra Budějovická. Nedaleko je autobusová stanice MHD, kterou projíždí pět linek autobusů. Škola je v klidné rodinné lokalitě s veškerou vybaveností, jako je zdravotnické zařízení, úřad městské části Praha 4, nákupní středisko, knihovna a pošta. Rodiče s dětmi hojně využívají několik dětských hřišť, která byla v okolí zřízena.

Mateřská škola je třípodlažní budova. V přízemí je umístěna ředitelna, sborovna, kuchyň a šatna dětí. V prvním patře jsou dvě třídy, sociální zařízení, kuchyňka a kancelář zástupkyně ředitelky. Ve druhém patře jsou taktéž dvě třídy, sociální zařízení, kuchyňka a místnost sloužící k uskladnění didaktických pomůcek, které nejsou každodenně používány.

3.3. Historie Mateřské školy Matěchovy

Mateřská škola Matěchova byla zřízena roku 1961 se čtyřmi fungujícími třídami. Roku 1988 se změnilo uspořádání školy a byly otevřeny pouze tři třídy. Jedna třída byla rozdělena na několik menších celků sloužících střednímu odbornému učilišti a praktické škole se zaměřením na kuchařské práce. V roce 2002 byly pronajaty tyto prostory jedné třídy jazykové škole, která zde vyučovala anglický jazyk. Jako samostatný právní subjekt, příspěvková organizace, byla škola prohlášena roku 1995 (Štanclová a kol., 2018).

Celá budova je neustále udržována v dobrém stavu a postupně prochází řadou rekonstrukcí. Od konce 90. let proběhla rozsáhlá rekonstrukce školní kuchyně, elektroinstalace, výměna oken a zateplení fasády a střechy za cílem energetické úspory. Následovala rekonstrukce zahrady, kdy byly rozšířeny herní prvky i herní plochy. Jako poslední proběhla rekonstrukce vody a odpadů, kdy byly kompletně nově vybaveny dětské toalety a umývárny (Štanclová a kol., 2018).

3.4. Ekonomická situace školy

Zařízení funguje jako příspěvková organizace vykonávající veřejně prospěšnou činnost, kterou neprovádí za účelem zisku. Majetek může nabývat, pouze však pro účely, za kterými byla organizace zřízena.

Financování Mateřské školy Matěchovy vychází z několika zdrojů (Štanclová, 2019). Magistrát hlavního města Prahy poskytuje finanční prostředky pokrývající mzdy pracovníků. Zřizovatel, tedy Městská část Prahy 4, zastřešuje částečně náklady na provoz a nákup potřebného vybavení a pomůcek. Dalším zdrojem financí je školné a stravné. Školné neplatí děti navštěvující povinný poslední rok předškolní docházky a děti s odkladem školní docházky. Řadu projektů a akcí pomáhají spolufinancovat nejrůznější dotace a granty. V neposlední řadě stojí za finanční pomocí sponzorské dary rodičů. Většinou se jedná o hmotné předměty, jako jsou hygienické a výtvarné potřeby.

3.5. Zkušenosti s podáváním projektů

Zkušeností má Mateřská škola Matějchova s projekty mnoho (Štanclová, 2019). Řadu projektů tvoří během roku pedagogové sami. Několik dalších projektů funguje pravidelně řadu let ve spolupráci s jinými organizacemi a neustále přichází na řadu nové.

Aktuálním projektem jsou Šablony MŠMT ČR pro MŠ Matějchova. V rámci Šablon pořádají pedagogové pro rodiče besedy s odborníky na témata týkající se dětí předškolního věku. Další aktivitou v rámci projektu je průběžné školení pedagogů. Vzdělávací semináře jsou zaměřeny na matematickou pregramotnost, čtenářskou pregramotnost, inkluzi a osobnostně sociální rozvoj pedagoga. Mimo jiné pedagogové absolvují návštěvu v jiné mateřské škole, která slouží k načerpání inspirace.

Rozsáhlým projektem, do kterého jsou děti aktivně zapojovány, je Recyklohraní. Jedná se o recyklační program vytvořený Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy České republiky. Děti v rámci projektu plní řadu úkolů, za jejichž řešení získávají body. Další body jsou jim přiděleny za odvoz sběru nepotřebné elektrotechniky a baterií. Body lze vyměnit za odměny rozdělené do několika kategorií.

Projekt s názvem Poznáváme svět umožnil dětem seznámit se prostřednictvím prožitkových aktivit s tradicemi a kulturou jiných zemí. Mateřskou školu navštěvuje mnoho dětí s odlišnou národností. Jejich rodiny byly osloveny, zda by pro děti nechtěly připravit krátkou prezentaci a názorné ukázky týkající se své země. Proběhla beseda o Belgii, Japonsku, Moldávii a Ukrajině.

Děti se díky Programu Přečti seznámily s babičkou, která do mateřské školy pravidelně přichází číst pohádky před odpočinkem. Po domluvě babička navštěvuje třídu i v dopoledních hodinách, kdy se zapojuje do řízených činností a volných her dětí. Třídu předškoláků navštěvuje pravidelně skupina seniorů z nedalekého domova důchodců. Společně si s dětmi hrají nebo pracují na výtvarných činnostech.

Mezi další projekty, které mateřská škola pořádá nebo kterých se účastní, lze zařadit podzimní slavnost, hmyzí hotel, projekt Bezpečnost ve spolupráci s bezpečnostními složkami České republiky, sférické kino, škola v přírodě, den Země, noc s Andersenem, sportovní odpoledne nejen pro tatínky, sbírka pro kojenecký ústav, zdravé pomazánky a mnoho dalších.

3.6. Inovační potenciál

Tým pedagogů společně pracuje na přátelském prostředí a pevném kolektivu. Kolegové se na sebe mohou spolehnout nebo požádat o pomoc a radu (Štanclová, 2019). Společně řeší příjemné i náročné situace, kdy hledají nejlepší východisko. V dobře nastaveném pracovním prostředí se pedagogové necítí omezováni, mají dostatek prostoru pro svou kreativitu a jsou otevřeni novým věcem. Na pedagogických radách společně diskutují o možnostech a nových nápadech, které pozitivně ovlivňují výchovně vzdělávací proces. Využíván je také zájem pedagogů o další pedagogická či zdravotnická školení.

Vedení školy i pedagogové hledají během roku nabídky projektů, které by mohly činnost mateřské školy obohatit. Další nabídky přichází od jiných organizací nebo zřizovatele.

4. CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

4.1. Předmět projektu

Předmětem projektu je inovace kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem, který v Mateřské škole Matěchova³ funguje třetím rokem. Kurz probíhá na základě semináře s názvem Jazyková podpora dětí s odlišným mateřským jazykem ve škole, který je realizován společností Meta o.p.s.

Probíhající kurz si klade za cíl integraci dětí jak do kolektivu třídy, tak do prostředí České republiky obecně. Jeho prostřednictvím děti nejen poznávají a rozvíjí dovednost českého jazyka, ale zároveň rozvíjí schopnost komunikace, budují sociální vazby, upevňují přátelské vztahy a nabývají sebevědomí, které je pro ně ve smyslu začlenění se do nového kolektivu velice důležité. Během kurzu je pedagog dítěti oporou, pomáhá mu a dodává dostatek odvahy ke schopnosti vyjádření se. Důležité je budování pocitu sounáležitosti a prožívání radostných chvil v přátelském prostředí, což je také jedním z cílů kurzu češtiny.

Díky inovaci bude zvýšena úroveň a efektivita výuky češtiny jako druhého jazyka.

4.2. Cíl projektu

Kurz českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matěchova byl ve druhém pololetí školního roku 2018/2019 rozdělen na dvě skupiny. Vznikla skupina začátečníků a skupina pokročilých. Cílem projektu je navržení rámce kurzu pro skupinu pokročilých dětí.

Vytvoření rámce kurzu pro pokročilé spočívá zejména v uspořádání nabídky vzdělávacích témat a gramatických oblastí, na základě kterých bude vytvořena konkrétní nabídka aktivit. Plánována je rovněž obměna vzdělávacích pomůcek za záměrem vhodnějšího doplnění probíraných témat. Cílem projektu je také zajištění možnosti občasného zapojení rodičů dětí navštěvujících tento kurz do některých lekcí.

---

³Mateřskou školu Matěchova navštěvuje ve školním roce 2018/2019 celkem 102 dětí, z toho 16 dětí s odlišným mateřským jazykem. Děti pochází z Ázerbájdžánu, Moldávie, Ruska, Ukrajiny a Vietnamu (Štanclová, 2019).

V rámci projektu bude vytvořena osnova kurzu, díky které budou jednotlivé lekce uspořádány a navzájem provázány. Na základě osnovy se stane z kurzu nedílný celek. Pozornost bude věnována rozvržení vzdělávacích témat do ročního plánu, ve kterém budou jednotlivá témata seřazena vzestupně podle náročnosti s přihlédnutím k ročním obdobím. Ke každému tématu bude přiřazena jedna z gramatických oblastí českého jazyka a vytvořena konkrétní aktivita určená k jejímu procvičení.

Názorné příklady jsou ve výuce českého jazyka jako druhého jazyka velice důležité. Pomáhají dětem uchopit pojmy, proto je výběr pomůcek zásadní a v rámci projektu bude pozornost soustředěna na jejich obměnu.

Dále bude vytvořeno devět aktivit sloužících k možnému zapojení rodičů dětí navštěvujících kurz češtiny do několika vybraných lekcí. Rodiče budou mít možnost navštěvovat kurz probíhající v mateřské škole jednou měsíčně a setkání budou realizována dle jejich zájmu. K návštěvám slouží vypracovaná nabídka aktivit určených většímu počtu lidí s přihlédnutím k organizačním záležitostem a věku rodičů. Zapojení rodičů může pomoci k navazování přátelských vztahů a odstraňování případných bariér v souvislosti se strachem z neznámého. Cílem je rovněž nabídnout rodičům možnost zábavného trávení času se svými dětmi s možností získání nových poznatků v oblasti českého jazyka. Prostřednictvím návštěv bude rodičům umožněn vhled do systému práce v kurzu češtiny. Budou seznámeni se vzdělávacími metodami a pomůckami, využívanými při realizaci jednotlivých lekcí. Na základě toho budou moci doma s dětmi český jazyk opakovat, pokud jim to jejich znalost češtiny dovolí. Dále bude rodičům prostřednictvím návštěv nabídnuta možnost pozorování vlastního dítěte a jeho pokroků z hlediska českého jazyka, protože v rodinném prostředí děti v mnoha případech český jazyk nepoužívají.

Důležitým cílem projektu je v neposlední řadě rozvoj znalostí a rozvoj schopnosti orientace lektora kurzu v oblasti osvojování druhého jazyka u dětí.

4.3. Měřitelné ukazatele

Kurz českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem navštěvují děti pouze z Mateřské školy Matějova. Děti navštěvující tento kurz pochází z Ázerbájdžánu, Ukrajiny, Ruska, Moldávie a Vietnamu.

Nástup do mateřské školy je pro děti s odlišným mateřským jazykem velmi náročný. Adaptace probíhá déle, ve většině případů se dítě do volných her ani řízených činností nezapojuje, aktivity pouze sleduje. Pokud je to možné, později hledá kamarádské vztahy s dětmi stejně mluvícími. To je nutné částečně korigovat, aby se dítě neomezovalo pouze na svou řeč, ale rozvíjelo i český jazyk.

Pokroky v českém jazyce lze u dětí vysledovat z jejich každodenního projevu. Děti se postupně více zapojují do činností i volných her a přirozeným způsobem projevují radost ze zvládnutého. Jejich zapojení do činností ulehčují pomůcky doplňující názorným příkladem mluvené slovo. Děti se o pomůcky mohou opřít a vycházet z nich. Tak činnosti pouze nekopírují, mají možnost je pochopit, něco nového se dozvědět a činnosti prožít.

Hodnocení efektivity kurzu českého jazyka probíhá formou konzultací s ostatními pedagogy a rodiči. Je hodnoceno, jakých pokroků dítě dosáhlo a na čem je nutné dále pracovat.

4.4. Charakteristika současného stavu

V současnosti je Kurz českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matěchova realizován pravidelně jednou týdně, přičemž výuka obou skupin dětí probíhá v jeden den.

Jednotlivým lekcím předchází příprava pedagoga, kdy se pedagog zamyslí nad tím, co by mělo být náplní lekce. Aktivity hodiny jsou propojeny gramatickou problematikou nebo tématem, které je v mateřské škole aktuální. Pedagog si vypíše vybrané činnosti a k nim připravuje vhodné pomůcky. Mezi nejvyužívanější pomůcky patří didaktické obrázky a tabule, na kterou lze kreslit pastelkami. Hojně je pracováno také s nejrůznějšími výtvarnými, hudebními a pohybovými pomůckami. Mezi dětmi jsou oblíbené výtvarné činnosti, při kterých mají dostatek prostoru pro svou představivost a fantazii. Voleny jsou často netradiční materiály a techniky, se kterými se pracuje lépe v menších skupinách dětí. Zde je velmi příhodné využít nadšení dětí pro rozvoj slovní zásoby a komunikačních dovedností.

Každá lekce pro pokročilé začíná zpěvem písně, která svolá děti do kruhu. Společně se všichni přivítají a spočítají. Následuje motivace k činnostem, která probíhá formou písničky, básničky, dramatizace pohádky, pantomimy, pomocí obrázků a plyšových nebo jiných hraček. Slovní motivace je využívána jen zřídka. Činnosti jsou prokládány krátkými pohybovými aktivitami, mezi které patří protahovací zdravotní cviky, říkanky s pohybem, dechová cvičení

nebo tanec. Děti se díky těmto pohybovým aktivitám znovu aktivizují, či uklidní po náročné činnosti.

Činnosti by měly být pro děti zajímavé a dobře pochopitelné. Za účelem udržení pozornosti je za hodinu vystřídáno více aktivit. Při realizaci činností věnuje pedagog každé aktivitě dostatek času, aby se děti cítily klidně a pohodlně. Pedagog svůj projev uzpůsobuje záměru kurzu. Mluví srozumitelně, jasně a v jednoduchých větách. Slova doprovází gesty a mimikou, díky čemuž lze lépe pochopit jejich význam.

Po skončení každé lekce pedagog hodnotí vhodnost použitých metod a pomůcek. Dále hodnotí, se kterou gramatickou oblastí mají děti problémy, a zvažuje, jaké další způsoby práce by bylo vhodné použít. Pedagog si vede jednoduché hodnocení každého dítěte, kdy si zkratkovitě poznamenává, s čím má konkrétní dítě větší problém a v čem naopak dosahuje pokroků. Tyto poznámky jsou dále konzultovány s třídními učitelkami dětí, které se rovněž podílí na jejich rozvoji českého jazyka. Poznámky týkající se dětí jsou bezpečně uzamčeny na určeném místě pro podobné dokumenty.

4.5. Charakteristika budoucího stavu

Po vypracování rámce kurzu pro pokročilé nebude pedagog povinen v průběhu své přípravy hledat vhodné téma následující lekce. Témata i gramatická oblast bude pevně stanovena. Osnovu je možné chápat jako kontrolu nad probráním veškeré gramatiky. Pedagog vyhodnotí, zda se s dětmi bude věnovat aktivitě vycházející z nabídky konkrétních činností či vytvoří aktivitu zcela novou.

Lekce budou z hlediska časové organizace probíhat stávajícím způsobem, kdy je čas rozplánován do jednotlivých úseků. Začátek lekce je věnován přivítání a spočítání dětí a opakování minulého učiva. Dále přichází na řadu hlavní činnost se záměrem seznámení s novým učivem. Veškerý vzdělávací proces probíhá prostřednictvím hry buď formou hromadné či skupinové výuky. Obsah lekce je prokládán krátkými pohybovými hrami a dechovými cvičeními za záměrem udržení a zvýšení pozornosti dětí. Děti jsou často z nepřetržitého vnímání českého jazyka unaveny a díky pohybovým a dechovým hrám, u kterých není třeba slovního vysvětlování, se jim dostane potřebného odpočinku.

Na závěr hodiny je opět věnován čas krátkému opakování. Protože kurz probíhá v pozdějších odpoledních hodinách, je nutné dbát na pitný režim. Děti mají na výběr čaj, vodu

nebo mléko. Tato nutnost je v rámci kurzu rovněž využívána k procvičení českého jazyka v běžné komunikaci. Každou lekci je vybráno dítě, které ostatním nalévá do skleniček pití podle jejich přání. Děti si touto situací procvičují zdvořilostní fráze. Následně proběhne úklid skleniček, rozloučení a ukončení lekce.

Jednou měsíčně po předchozí domluvě navštíví kurz také rodiče dětí. Lekce bude vedena ve stejném organizačním pořadí se zařazením vytvořených aktivit. Závěrem bude ponechán čas pro spontánní hry dětí a volné rozhovory s rodiči. Pokud rodiče ovládají český jazyk, je možné tento čas věnovat konzultacím spojeným s hodnocením pokroků dítěte v oblasti českého jazyka.

4.6. Návaznost na sociálně pedagogickou praxi

V Mateřské škole Matějchova, sídlící v Praze 4, kde je podle výzkumu (Schebelle, Kubát, Kotiková, Vychová, 2014) koncentrace obyvatel ze třetích zemí nejvyšší, pedagogové rodiče s doporučením odkazují na integrační centra. Orientace rodičů cizinců v systému vzdělávání České republiky a v chodu mateřské školy je zlepšena na základě materiálů společnosti Meta o.p.s., která poskytuje důležité informace a sdělení pro rodiče přeložené do několika světových jazyků. Jedná se o společnost pro příležitosti mladých migrantů, která podporuje rovné příležitosti migrantů především v oblasti vzdělávání (Meta o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, neuvedeno).

4.7. Návaznost Kurzu českého jazyka na další aktivity

Kurz češtiny navazuje na snahy pedagogů o kvalitní interkulturní komunikaci a začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem do mateřské školy.

Myšlenka poskytování kurzu českého jazyka je provázána s filozofií pedagogů, která si zakládá na posilování prosociálního chování a respektu osobnosti se všemi odlišnostmi (Štanclová, 2019). Pedagogové hledají cestu k dětem způsobem individuálního přístupu. Svým vzorem vedou děti k pochopení, že každý člověk na světě je jiný, přitom mají všichni stejnou hodnotu.

Začátkem školního roku probíhá v mateřské škole adaptační program pro nově nastoupené děti (Štanclová, 2019). Rodiče tak mají možnost strávit několik hodin v mateřské škole spolu s dítětem. Pedagogové připravují pro děti nenáročné aktivity, kterými je seznámí s ostatními dětmi i prostředím třídy. Kurz českého jazyka navazuje na adaptační program

v souvislosti seznamování se s pomůckami, prostorami školy a pravidly třídy. Postupně se děti v rámci kurzu zorientují ve způsobu práce pedagoga a mateřské školy obecně.

Hojně využívanou metodou ve výchovně vzdělávacím procesu je práce ve skupinách, kdy se děti učí spolupracovat, společně komunikovat, vyřešit problém, domluvit se na kompromisu a ocenit práci jak svou, tak ostatních. Tímto způsobem pracuje také lektor v kurzu češtiny. Děti se s touto metodou seznámí a vyzkouší si způsoby, kterými lze jednotlivé situace řešit. Pedagog je dítěti oporou, pomáhá mu a slovní spojení upravuje do správného tvaru.

Pedagogům v jejich práci s dětmi s odlišným mateřským jazykem pomáhá dvojjazyčný školní asistent, který má mimo jiné na starost zajišťování komunikace s rodiči cizinci. Jeho pracovní náplní je také individuální práce s dětmi s odlišným mateřským jazykem. Češtinu s nimi procvičuje během dne jednotlivě formou krátkých her nebo formou práce s didaktickými obrázky. Po konzultaci s pedagogem přichází asistent s nápady úpravy řízené činnosti tak, aby se do ní zapojily i děti, které neumí vůbec česky. Díky dvojjazyčnému školnímu asistentovi je možné věnovat těmto dětem více času na vysvětlování, zapojování a procvičování. Dvojjazyčný školní asistent je financován prostřednictvím Výzvy 28 – Inkluze a multikulturní vzdělávání, Operační program Praha – Pól růstu ČR⁴ (Štanclová, 2019).

4.8. Návaznost dalších aktivit na Kurz českého jazyka

Další možností jazykové podpory je individuální práce pedagoga s dětmi s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole. Aktivita závisí na dobrovolnosti a zájmu třídního pedagoga. O její financování je možné požádat městskou část spolupracující s Ministerstvem vnitra České republiky.

S podporou kurzu češtiny souvisí v rámci předškolního vzdělávání projekty a jednotlivé týdenní bloky, plné aktivit zaměřených na poznávání rozmanitosti světa a podporu multikulturního prostředí. Pedagogové v mateřských školách s dětmi pracují podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, s nímž jsou spojeny konkretizované očekávané výstupy. Konkretizované očekávané výstupy vychází z pěti základních vzdělávacích oblastí, které se dále štěpí na jednotlivé podoblasti.

Vzdělávací oblasti (MŠMT, 2012):

- *dítě a jeho tělo (biologická oblast);*
- *dítě a jeho psychika (psychologická oblast);*
- *dítě a ten druhý (interpersonální oblast);*
- *dítě a společnost (sociálně kulturní oblast);*
- *dítě a svět (environmentální oblast).*

Mezi konkretizované očekávané výstupy vztahující se k podpoře multikulturního prostředí a integraci cizinců patří (MŠMT, 2012):

- *znát, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit;*
- *vnímat jednoduché písně, rýmy, popěvky v cizím jazyce;*
- *přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem;*
- *chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu;*
- *uvědomovat si, že jak svět přírody, tak svět lidí je na různých částech naší planety různorodý a pestrý a ne vždy šťastný;*
- *mít poznatky o existenci jiných zemí, národů a kultur.*

Důležité při integraci je, aby došlo k porozumění minority majoritou. Procesu porozumění a poznání může pomoci interkulturní setkání. Setkání lze realizovat na základě ochoty a domluvy s rodinou odlišné národnosti, která si připraví krátkou prezentaci o své zemi, doplněnou o názorné ukázky. Setkání nese dvě podoby. V první z nich jde o prezentaci určenou dětem v rámci dopolední řízené činnosti. Dětem jsou představeny charakteristické znaky země v rozsahu jejich poznávacích schopností. Druhá varianta je interkulturní setkání rodin z mateřské školy v odpoledních hodinách. Prezentace obsahuje více informací s prostorem pro dotazy a diskuzi. Setkání navštíví odborník na interkulturní témata ze společnosti Meta o.p.s., který problematiku přiblíží a zodpoví případné otázky. Celá akce je vedena v přátelském duchu a směřuje k prožití příjemných chvil vedoucích k načerpání nových poznatků.

Možností směřující k obohacení kurzu je projekt spojený se vzdělávacím seminářem Persona Dolls, panenky s osobností. Jedná se o výukovou metodu, která využívá panenku jako prostředníka mezi učitelem a dítětem. Díky panence se snáze pracuje s náročnějšími tématy. Seminář je realizován prostřednictvím vzdělávacího programu Varianty. Varianty jsou vzdělávacím programem společnosti Člověk v tísni, o. p. s., jehož cílem je naplňování vize pojednávající o inkluzivní společnosti a otevřené škole pro každého, která vede ke globální

odpovědnosti a vzájemnému respektu. Varianty poskytují informační a metodickou podporu, vzdělávací kurzy, didaktické materiály, odborné konzultace a asistenci školám a pedagogům v oblastech v oblastech inkluzivního a interkulturního vzdělávání a globálního rozvojového vzdělávání (Vzdělávací program Varianty, Člověk v tísni o.p.s., neuvedeno).

5. SWOT ANALÝZA KURZU ČESKÉHO JAZYKA PRO DĚTI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM V MATEŘSKÉ ŠKOLE MATĚCHOVA

Tabulka č. 1 – SWOT analýza Kurzu Českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova

SWOT analýza Kurzu Českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova	
<p>Vize kurzu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadále provozovat a vylepšovat svou činnost; - zprostředkovat dětem příjemné chvíle. 	
<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zkušenosti pedagoga; - zájem pedagoga o profesní rozvoj; - propojenost kurzu s každodenními činnostmi dětí; - rozdělení dětí do skupin začátečníků a pokročilých; - využití výtvarných činností; - prostředí pohody. 	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - chybějící osnova a rámec kurzu; - chybějící provázanost jednotlivých lekcí; - chybějící kontrola pokrytí veškeré gramatiky českého jazyka.
<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - využití nových pomůcek; - nové poznatky z odborné literatury; - využití prožitkového učení; - využití zahrady mateřské školy. 	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ztracení zájmu a motivace dětí; - syndrom vyhoření.

5.1. Vize kurzu

Vizí kurzu českého jazyka je nadále provozovat svou činnost a neustále ji zlepšovat. V rámci zkvalitňování lekcí věnovat pozornost rozvoji vědomostí vedoucího pedagoga, který se snaží nejen děti učit druhému jazyku, ale zároveň s nimi budovat přátelské vztahy a posilovat prosociální chování. Myšlenkou kurzu je mimo jiné zprostředkovávat dětem příjemně strávené chvíle.

5.2. Silné stránky

V popředí stojí zkušenosti pedagoga s vedením výchovně vzdělávacího procesu dětí předškolního věku a zájem o další profesní rozvoj v podobě reflexe, supervizi, konzultací, vzdělávacích seminářů a aktivní práce při hledání nápadů. Výhodou jsou také zkušenosti s dětmi s odlišným mateřským jazykem a navázání přátelských vztahů s lidmi s jinou národností.

Silnou stránkou je rovněž možnost zajištění organizačních podmínek pro zdvojení kurzu českého jazyka. Děti jsou rozděleny do skupin podle toho, na jaké úrovni český jazyk ovládají. S dětmi je tak možno pracovat podle jejich potřeb. Začátečníci se věnují především procvičování slovní zásoby a pokročilí procvičují jednotlivé gramatické oblasti českého jazyka.

Pedagog spoluvytváří s dětmi prostředí pohody, ve kterém se všichni cítí spokojeně a prožívají radost ze společně stráveného času. Děti kurz navštěvují rády, cítí se bezpečně a nejsou svázány strachem. Je možné vyzorovat, že kurz vnímají jako prostor pro společné hry a zábavu. Často jsou využívány výtvarné aktivity v souvislosti s osvojováním druhého jazyka.

Další silnou stránkou kurzu je možnost propojení obsahu lekcí s každodenními činnostmi dětí. Pedagogové mateřské školy mají k dispozici materiál, jaké slovní zásobě a gramatickým oblastem byla v rámci kurzu věnována pozornost. Dále pak využívají pedagogové volných chvil pro individuální opakování a procvičování.

5.3. Slabé stránky

Slabá stránka kurzu se vyznačuje chybějící osnovou, rámcem a celkovou provázaností. Výchovně vzdělávací proces se vyznačuje systematičností a promyšleností, proto je ucelení kurzu žádoucí.

5.4. Příležitosti

Jako nástroj zkvalitňování procesu osvojování druhého jazyka je možné využít neobvyklých vzdělávacích pomůcek, případně nákup nových. Součástí vybavení třídy jsou stavebnice a společenské, či didaktické hry se záměrem rozvoje smyslů, čtenářské pregramotnosti, matematické pregramotnosti, logického myšlení, představivosti, fantazie a tvořivosti. Ze široké nabídky je možno využít pomůcek vyrobených nejen za jejich účelem, ale i pro jejich tvar, hmotnost, velikost, barevné zpracování, zajímavost nebo lákavost.

Zajímavou metodou, díky které si děti lépe osvojují nové poznatky, je prožitkové učení. Podstata prožitkového učení spočívá v dodávání hlubšího prožitku dětem skrze zvolené aktivity. Aktivity vychází z reálného prostředí, ve kterém se děti běžně pohybují (Veselá, 2009).

Další metody a nápady vhodné k použití kurzu českého jazyka jsou obsaženy v odborných publikacích a metodikách, kdy se jejich studium nabízí jako další příležitost k načerpání inspirace.

Výhodou Mateřské školy Matěchova jsou dvě zahrady, na kterých mají děti možnost trávit značnou část dne. První zahrada svou rozlohou odpovídá počtu dětí navštěvujících tuto školu. Na zahradě jsou instalovány prolézačky, skluzavka, balanční lávka, domek, houpačky a dvě pískoviště. Na této zahradě jsou k zapůjčení dětem připraveny kočárky, koloběžky, kola nebo plastové motorky. Ve druhém případě se jedná o předzahrádku umístěnou u vstupu. Tato zahrada je využívána především začátkem školního roku při adaptaci nejmenších dětí. Děti si na pobyt v mateřské škole zvykají a k tomu jim pomáhá potřebný klid. Při běžném provozu je v odpoledních hodinách využívána zpravidla velká zahrada, především kvůli personálnímu zajištění. Malá zahrada může být tedy zajímavým prostředím pro občasnou realizaci lekcí kurzu českého jazyka. Velkou dřevěnou sedací soupravu je možné použít k uspořádání výukových pomůcek a materiálů. Pedagog tak s dětmi může společně pracovat venku u velkého stolu.

5.5. Hrozby

Kvalita kurzu by byla ohrožena v případě ztracení zájmu a motivace dětí při stále se opakujících hrách a aktivitách. Nezajímavé se pro děti stává taktéž používání stejných výukových metod.

Problémem spojeným s pedagogickou profesí je syndrom vyhoření, mezi jehož projevy patří (Honzák, 2012) únava, pocit nemohoucnosti, negativismus, cynismus, emoční

výbuchy, nespavost, podezíravost, pocit beznaděje, trávicí potíže nebo bolesti hlavy. Podle Nakonečného (1995) syndrom vyhoření vyvstává ze stresu, což je reakce organismu na jednotlivé stresory čili negativní vlivy působící ve stresových situacích. Stres připravuje jedince na útok, útěk nebo v krajních případech na přežití v extrémně nepříznivých podmínkách (Honzák, 2012).

Se syndromem vyhoření je spojena neschopnost vidění pokroku procesu vzdělávání dětí. Pedagog se může setkat s pocitem zbytečnosti kurzu, kdy mu nebude přikládána důležitost.

6. TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ PROJEKTU

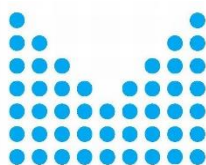
6.1. Financování Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matěchova

V roce 2018 byla aktivita realizována v rámci projektu MČ Praha 4 Žijeme na čtyřce společně 2018 financovaného Ministerstvem vnitra ČR. Předpokladem financování kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v roce 2019 je projekt Žijeme na čtyřce společně 2019 na integraci cizinců spolufinancovaného Ministerstvem vnitra ČR.

Pedagog vede kurz českého jazyka v mateřské škole na základě vytvoření dohody o provedení práce. Podle měsíčního výkazu o provedení práce se mu dostává finanční odměny.

MČ Praha 4, ©2013

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

MVČR, ©2019

Nákup nových vzdělávacích pomůcek lze zajistit ze stejných prostředků jako je financována realizace kurzu českého jazyka.

6.2. Personální zajištění

Kurz českého jazyka vede pravidelně jeden pedagog zajišťující vzdělávací aktivity v souladu s bezpečnostními pravidly. Děti mají po celou dobu lekce zajištěn pitný režim a možnost použití toalet. Není přípustné, aby byl jeden pedagog s dětmi v mateřské škole sám. V případě úrazu, zdravotních, či jiných potíží, má k dispozici dalšího pracovníka školy, který po přivolání přichází na pomoc.

6.3. Etické aspekty projektu

Projekt je vypracován v souladu s etickými zásadami při použití jiných autorských děl. Informace vypovídající o žadateli projektu, Mateřské škole Matěchova, jsou psány z mé pozice pedagoga v této škole, ve spolupráci s ředitelkou Mgr. Erikou Štanclovou.

Přímá citace i parafrázování se v textu vyskytují pouze s uvedením autora. Součástí projektu jsou odkazy na nejrůznější zapsané spolky či obecně prospěšné společnosti, které poskytují semináře zajímavé pro vedení kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem.

6.4. Harmonogram projektu

Projekt se zabývá řešením rozdělení témat a gramatiky českého jazyka do devíti měsíců školního roku. Každý měsíc je dále rozdělen na jednotlivé celky. Kurz českého jazyka začíná v říjnu spolu s dalšími zájmovými kroužky. Během září se řeší organizace rozvrhu kroužků na jednotlivé dny, zajištění prostoru pro realizaci lekcí, systém přihlašování dětí a systém plateb.

6.5. Udržitelnost projektu

Projekt ve smyslu zvyšování efektivity kurzu češtiny lze udržet na základě iniciativy a nápaditosti pedagoga. Na internetových stránkách, v knihovnách a knihkupectvích je k dispozici řada odborných titulů a metodik věnujících se problematice osvojování druhého jazyka u dětí. Autoři na základě vlastních zkušeností předávají tipy k realizaci kurzu. Pedagog zde může načerpat inspiraci a jednotlivé nápady dále rozpracovat podle svých schopností a zkušeností.

Jednou z možností podpory pedagogů jsou vzdělávací semináře týkající se interkulturních témat a integrace. Několik druhů seminářů z této oblasti poskytuje pro pedagogy zdarma zapsaný spolek InBáze, se sídlem organizace a komunitního centra v Praze 2. InBáze se zaměřuje na také na pomoc migrantům, kdy jim svou činností usnadňuje orientaci v životě v České republice. Snaží se o vytvoření prostoru určenému ke vzájemnému poznávání a porozumění mezi majoritou a minoritou (InBáze, z.s., 2019).

Navázání kontaktu a spolupráce s mateřskými školami, ve kterých kurz probíhá, se nabízí jako pomoc při hledání nápadů nebo předání osvědčených rad. Inspirace vychází prostřednictvím poskytování příprav jednotlivých lekcí nebo prostřednictvím konzultací.

Důležitým momentem v pedagogickém působení je schopnost reflexe a autoevaluace, kdy pedagog hodnotí vhodnost použitých metod a pomůcek v porovnání s dosaženými výsledky. Zpětně se také pozastavuje nad svým přístupem k dětem. Pedagog by měl být schopen po zhodnocení najít případné chyby a pracovat na jejich nápravě.

Finanční zajištění je důležitou součástí fungování kurzu. Kurz je možné financovat díky projektovým výzvám z nejrůznějších fondů. Pokud z nějakého důvodu nebude možné nadále z fondů čerpat, může pedagog kurz realizovat, po domluvě s vedením mateřské školy, v rámci své pracovní doby.

6.6. Rozpočet projektu

Rozpočet projektu se týká nákupu nových vzdělávacích pomůcek vhodných pro osvojování druhého jazyka u dětí. Díky novým pomůckám budou jednotlivá vzdělávací témata lépe doplněna. Dále mohou být pomůcky využity k opakování probrané slovní zásoby a gramatiky českého jazyka. Pomůcky mohou sloužit také k individuální práci s dětmi s odlišným mateřským jazykem v jednotlivých třídách mateřské školy. Jedná se logopedické pomůcky, pomůcky pro děti s poruchou autistického spektra a o pomůcky běžně používané v mateřských školách. Jednotlivým pomůckám je věnována samostatná kapitola číslo 9.

V případě, že budou pomůcky objednávány z internetových obchodů, je důležité počítat také s poštovným a s poplatky spojenými se způsobem platby.

Tabulka č. 2 – Návrh nových vzdělávacích pomůcek v rámci Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova

Návrh nových vzdělávacích pomůcek v rámci Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova	
Název pomůcky	Cena
Tvorba vět – 2 slova	210,- Kč
Tvorba vět – 3 slova	210,- Kč
Předložky	135,- Kč
Loto dům	229,- Kč
Dějové posloupnosti	180,- Kč
Následek děje	185,- Kč
Činnosti během dne – holka	93,- Kč
Činnosti během dne – kluk	75,- Kč
Kartičky – denní režim	290,- Kč
Poštovné + způsob platby	468,- Kč
Celkem	2075,- Kč

7. ROČNÍ OSNOVA KURZU ČESKÉHO JAZYKA PRO DĚTI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM V MATEŘSKÉ ŠKOLE MATĚCHOVA – SKUPINA POKROČILÝCH

Osnova kurzu českého jazyka pro skupinu pokročilých dětí je složena ze třiceti pěti témat odrážejících průběh roku z hlediska ročních období, tradic a projektů pořádaných Mateřskou školou Matěchova. Vytvoření a dodržování osnovy se stává prevencí opomenutí jakékoliv z gramatických oblastí⁵ českého jazyka. Osnovu je možné poskytnout dalším pedagogům mateřské školy pracujícím s dětmi s odlišným mateřským jazykem. Na základě toho mohou danou problematiku s dětmi procvičovat v rámci individuální práce.

Cílem vytvoření osnovy je dodání celkového rámce kurzu českého jazyka pro skupinu pokročilých dětí. Vzdělávací proces se tak stane uceleným a systematickým.

---

⁵Přehled gramatických oblastí vychází z materiálů přeložených společností META, o. p. s. z originálu Metody KIKUS. Zentrum für kindliche Mehrsprachigkeit e.V., KIKUS. Materiály lze najít v Příloze č. 1 – Přehled gramatiky.

Tabulka č. 3 – Roční osnova Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova – skupina pokročilých

<p align="center">Roční osnova Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova – skupina pokročilých</p>	
Název tématu lekce	Gramatická oblast
Říjen	
Představování se	pozdrav, představení se
Seznamovací hodina	navázání kontaktu
Moje rodina	podstatná jména, gramatický rod
Barvy kolem nás	podstatná jména
Listopad	
Oděvy	podstatná jména
Ovoce a zelenina	tvorba množného čísla
Barevný podzim	popis obrázku
Dýňová slavnost	předložky
Prosinec	
Mám rád/a, nemám rád/a	význam slovního spojení
Sportujeme pro radost	slovesa v neurčitém tvaru

Vánoční čas	pojmenování předmětů a aktivit typických pro Vánoce
Vánoční svátky	prázdniny
Leden	
Zima	skládání příběhu; sloveso být
Zimní sporty	přítomný čas nedokonavých sloves
Já a moje tělo	přivlastňovací zájmena
Já mezi kamarády	odkazování ke skutečnosti
Únor	
Pohádkový svět	tázací zájmena vztažná
Výtvarná dílna	způsobová a fázová slovesa dokonavá slovesa vyjadřující ukončený čas v minulosti
Můj den	příslovce času, osobní zájmena
Didaktické a deskové hry na stanovištích	minulý čas nedokonavých sloves
Březen	
Didaktické obrázky	budoucí čas nedokonavých sloves
Dopravní prostředky	příslovce místa

Březen – měsíc knihy	spojky mezi slovy a větami
Záchranné složky	shoda v pádě, čísle a rodě
Duben	
Zvířata na dvorku	slovosled oznamovací a tázací věty
Cizokrajná zvířata	vyjádření záporu
Život v lese	hádky
Jarní květina	geometrické tvary
Květen	
Povolání	podstatná jména
Protiklady	vyjádření protikladu
S muzikanty je veselo	vyjádření prosby
Divadelní představení	stupňování přídavných jmen
Červen	
Výtvarná dílna	dokonavá slovesa vyjadřující ukončený čas v budoucnosti
Zpíváme a tancujeme	reakce na výzvu
Tykat či vykat?	tykání, vykání

Prázdniny jsou za rohem

budoucí čas nedokonavých sloves

8. NABÍDKA AKTIVIT KURZU ČESKÉHO JAZYKA PRO DĚTI S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

8.1. Aktivity jednotlivých lekcí kurzu českého jazyka pro pokročilé

Nabídka aktivit slouží k procvičení gramatických oblastí a vzdělávacích témat uspořádaných do roční osnovy, kterou lze najít v Tabulce č. 3 - Roční osnova Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova – skupina pokročilých.

Aktivity nejsou čerpány ze žádného zdroje. Vychází z poznatků z praxe a vlastních nápadů autora projektu, tj. Kristýny Zimkové. V rámci aktivit jsou využívány běžně dostupné pomůcky mateřské školy, mezi které patří didaktické obrázky, didaktické hry a nejrůznější výtvarné, pohybové a hudební pomůcky. Využívány jsou také hračky a předměty denní potřeby. Jednotlivé aktivity lze doplnit novými vzdělávacími pomůckami, kterým je věnována kapitola číslo 9.

Pokud je to možné, na začátku každé lekce jsou děti seznámeny s vybranou slovní zásobou skrze didaktické obrázky. Jedná se o sady obrázků s názvem Vše pro dítě – Radek a Simona Brodských⁶.

ŘÍJEN

Představování se

Cíl: pozdrav; představení se; sdělení, kolik je dětem let

Příklad procvičení: Já se jmenuju Anička. Já mám 5 let.

Jmenuju se Anička a je mi 5 let.

Pomůcky: počítadlo, míček

Postup: Děti jsou svolány do kruhu a po usazení lektor vyšle pohlazení. Děti si pohlazení navzájem posílají. Uprostřed kruhu je na zemi připraveno barevné počítadlo, prostřednictvím kterého budou děti znázorňovat, kolik je jim let. Lektor aktivitu zahájí tím, že se sám představí.

---

⁶ Vše pro dítě – Radek a Simona Brodských. Jedná se o obrázky ze Série č. 1, Série č. 2 a Série č. 3.

Řekne své celé jméno a kolik je mu let. Roky znázorní na počítadle. Dále pošle míček jednomu z dětí, které se představí stejným způsobem. Ostatní dítě pozdraví stylem: Ahoj, Aničko.

Seznamovací hodina

Cíl: navázání kontaktu, seznámení se

Pomůcky: hry a hračky dostupné ve třídě

Postup: Lektor se zapojuje do volných her dětí, prostřednictvím kterých zjišťuje jejich úroveň českého jazyka. Navazuje s nimi kontakt a vytváří tak bezpečné prostředí. Lektor může do seznamovací hodiny zařadit krátké pohybové aktivity, u kterých není třeba náročného slovního vysvětlování. Jedná se o honičky, tanečky nebo průpravná zdravotní cvičení.

Moje rodina

Cíl: názvy členů rodiny, gramatický rod

Slovní zásoba: maminka, tatínek, sestra, bratr, babička, dědeček

Příklad procvičení: ta maminka, ten tatínek, ta sestra, ten bratr, ta babička, ten dědeček

Pomůcky: obrázky členů rodiny, červená a modrá obruč

Postup: Kvízová hra. V první řadě je nutné s dětmi pojmenovat obrázky, které budou součástí kvízové hry. Na jednotlivých obrázcích je maminka, tatínek, sestra, bratr, babička a dědeček. Děti sedí na lavičce a lektor před ně na zem postupně vyskládá do řady všechny obrázky. Společně obrázky pojmenují. Následně lektor obrátí kartičky obrázkem dolů. Děti jsou dále vyzývány k hádání, na které kartičce je jeden ze členů rodiny. Například: Maruško, kde je babička? Dítě pak vybere jeden z obrázků, na kterém si myslí, že je babička. Obrázek otočí. Pokud uhádne správně, nechá obrázek lícem vzhůru. Do hry mohou být přidávány další obrázky.

Po ukončení kvízové hry děti umisťují obrázky do červené a modré obruče podle toho, zda se jedná o ženský nebo mužský rod. Lektor úkol nejprve předvede a s využitím ukazovacích zájmen rozdělí obrázky do obručí. Dětem jsou následně rozdány obrázky s tím, aby rozdělení zopakovaly.

Barvy kolem nás

Cíl: názvy barev

Slovní zásoba: červená, modrá, oranžová, zelená, žlutá

Pomůcky: kolíky na prádlo, barevné obruče, barevné papíry, hudba

Postup: Na koberci jsou připraveny barevné obruče a v každé z nich také tolik kolíků na prádlo, kolik je přítomných dětí. Kolíky na prádlo odpovídají barvě obruče. Když hraje hudba, děti běhají mezi obručemi. Běh může být obměňován jinými druhy pohybů. V momentě, kdy lektor hudbu zastaví, zvedá nad hlavu barevný papír, přičemž název dané barvy zároveň vysloví. Děti mají za úkol najít kolík stejné barvy a připevnit ho na své, či kamarádovo oblečení odpovídající barvy. Během hry mají děti dostatek možností názvy barev opakovat.

LISTOPAD

Oděvy

Cíl: názvy používaných druhů oděvů

Slovní zásoba: tričko, kalhoty, mikina, ponožky, čepice

Pomůcky: košík, šátek, dětské oblečení, hudba

Postup: V košíku je připraveno a překryto šátkem dětské oblečení. Děti sedí na koberci v kruhu a z košíku losují jednotlivé druhy oděvů, které zároveň s lektorem pojmenovávají. Dále lektor zapne hudbu a v rytmu nechá dětem kolovat několik oděvů. Lektor hudbu pozastaví a vysloví název jednoho oblečení. Dítě, které drží právě zmíněný oděv, jej zvedne nad hlavu.

Ovoce a zelenina

Cíl: tvorba množného čísla podstatných jmen

Slovní zásoba: jablko, hruška, banán, paprika, mrkev, rajče

Příklad procvičení: Já mám dvě jablka a jednu mrkev. Já mám tři hrušky.

Pomůcky: magnetická tabule, magnetické obrázky ovoce a zeleniny, pracovní list⁷

Postup: Děti postupně přichází k magnetické tabuli a připevňují na ni obrázky ovoce a zeleniny podle zadání lektora. Lektor dítěti u tabule poví, kolik a jakých obrázků má na tabuli umístit. Například: Na tabuli budou dvě jablka a jedna mrkve. Mezitím ostatní děti pracují na pracovním listu souvisejícím s úkolem na magnetické tabuli. Pracovní list je rozdělen na řádky, ve kterých jsou omalovánky ovoce a zeleniny. Děti vymalují vždy v jednom řádku ty druhy potravin, které jsou právě umístěny na magnetické tabuli. Po každém kole děti společně počítají, kolik a čeho mají vymalováno v pracovním listu. Například: Já mám dvě jablka a jednu mrkev.

Pracovní list děti nakonec rozstříhají tak, aby měly k dispozici malé obrázky. Každé dítě dostane plastový talíř, do kterého podle pokynů umísťuje jednotlivé obrázky. Pokyny mohou zadávat i děti. Například: Na talíři budou tři hrušky.

Barevný podzim

Cíl: popis obrázku

Pomůcky: obrázky Roční období⁸, didaktické obrázky podzimu, barevná hrací kostka, barevný papír, nůžky

Postup: Každé dítě si nejprve vyrobí jednoduchý barevný náramek, díky kterému budou po celou dobu následující aktivity opakovány názvy barev. Náramek vznikne tak, že dítě slepí za pomoci lektora konce proužku barevného papíru. Dále si každé dítě vylosuje jeden z podzimních obrázků. Může se jednat o obrázky ze sady Roční období nebo podzimní fotografie a omalovánky. Na obrázcích mohou být znázorněny děti hrající si s létacím drakem, větrné a deštivé počasí, barevné stromy, zvířata v lese a podobně. Každé dítě má dostatek času si svůj obrázek prohlédnout. Děti se postupně střídají v hodů barevnou kostkou. Dítě, kterého náramek odpovídá hodu kostky, začíná s popisem svého obrázku.

---

⁷ Pracovní list lze najít v Příloze č. 2 – Pracovní list.

⁸ Vzdělávací pomůcka s názvem Roční období, RVDESIGN Výrobce školních didaktických pomůcek, produkční digitální tiskárna a nakladatel.

Dýňová slavnost

Cíl: užití předložek ve větách

Slovní zásoba: dýně, krabice, předložky na, pod, vedle, za, před

Příklad procvičení: Posad'te se na židličku. Posad'te se vedle židličky.

Dýně je pod krabicí. Dýně je v krabici.

Pomůcky: židličky, maňásek, malá dýně, krabice, obrázky znázorňující předložky⁹

Postup: Úvodem do aktivity je jednoduchá hra se židličkami, díky které se děti seznámí s jednotlivými předložkami. Každé dítě si přinese na koberec židličku a dále s ní pracuje podle pokynů. Lektor vždy slovně zadá a následně předvede, jestli si děti mají sednout na, pod, vedle, za nebo před židličku. Dále se v zadávání pokynů mohou střídát také děti.

Hra Tajné zadání. Všechny děti sedí na lavičce, přičemž je vždy jedno z nich vyzváno, aby přistoupilo k lektorovi, který má připraveny obrázky znázorňující předložky. Na obrázcích je znázorněna krabice s dýní, která je pokaždé na jiném místě v závislosti na předložce. Vybrané dítě si obrázek prohlédne a odchází k reálné krabici s malou dýní, kde dýni umístí stejně tak. Ostatní děti hádají, jak znělo zadání.

PROSINEC

Mám rád/a, nemám rád/a

Cíl: pochopení a vyjádření slovního spojení mám rád/a, nemám rád/a

podstatná jména ve 4. pádě

Slovní zásoba: rohlík, chleba, koláč, jogurt, sýr, salát

Příklad procvičení: Já mám ráda rohlík a nemám ráda chleba. Ona má ráda rohlík a nemá ráda chleba.

---

⁹ Obrázky předložek lze najít v Příloze č. 3 – Předložky.

Pomůcky: obrázky obličejů vyjadřující libost či nelibost¹⁰, didaktické obrázky potravin, plastové talíře

Postup: Děti sedí na koberci v kruhu, ve kterém jsou na zemi rozloženy didaktické obrázky. Každé dítě má před sebou dva prázdné plastové talíře. V jednom z talířů je obrázek vyjadřující libost, ve druhém nelibost. Je možné využít obrázků jednoduchých obličejů s usměvavou či zamračenou pusou. Děti mají za úkol najít a přiřadit do každého talíře dva obrázky podle toho, zda mají daný předmět či činnost rádi nebo nikoliv. Následují rozhovory s využitím otevřených otázek.

Sportujeme pro radost

Cíl: pochopení a vyjádření sloves v neurčitém tvaru

Slovní zásoba: běhat, skákat, dupat, tleskat, mávat

Příklad procvičení: Budeme běhat. Budeme skákat. Budeme dupat.

Pomůcky: nahrávací zařízení – diktafon, obrázky se znázorněním pohybu, hudba

Postup: Lektor po stolech rozmístí obrázky znázorňující běhání, skákání, dupání, tleskání a mávání. Společně s dětmi vytvoří zástup, vezmou se za ruce a chodí po třídě. Děti mají za úkol obrázky najít, popsat a předvést. Například: Kluk skáče. Děti obrázky sesbírají a posadí se do kruhu na koberec. Všichni si vylosují obrázek a lektor se každého dítěte zvlášť ptá otázkou v neurčitém tvaru: Co budeme dělat? Odpověď bude nahrána na diktafon. Jednotlivé záznamy jsou střídavě pouštěny s hudbou, při které jsou jednotlivé druhy pohybů realizovány. Na konci lekce lektor zvukový záznam z diktafonu vymaže.

Vánoční čas

Cíl: pojmenování předmětů a aktivit typických pro Vánoce

Slovní zásoba: Vánoce, rodina, stromek, cukroví, dárky, pohádky, vaření a pečení, kapr, zpěv

Příklad procvičení: Já mám ráda Vánoce, protože s maminkou pečeme cukroví.

---

¹⁰ Obrázky vyjadřující libost či nelibost lze najít v Příloze č. 4 – Obličejje.

Já mám rád Vánoce, protože zdobíme stromek.

Pomůcky: didaktické obrázky s vánoční tematikou, baňky z barevných papírů, švihadla, lepicí guma

Postup: Lektor si předem připraví z barevných papírů vánoční baňky, na které lepicí gumou přilepí didaktické obrázky. Na koberci zároveň připraví tvar vánočního stromku pomocí švihadel. Kolem stromku rozmístí baňky s obrázky. Děti si sednou na koberec a lektor zahájí aktivitu. Vybere jednu baňku s obrázkem, na které je například zpěv. Lektor dětem poví, proč má rád Vánoce v souvislosti s vybraným obrázkem: Já mám ráda Vánoce, protože doma zpíváme koledy. Baňku vezme a umístí ji do stromku na koberci. Stejným způsobem pokračují postupně všechny děti.

LEDEN

Zima

Cíl: tvorba příběhu, použití slovesa být ve správném tvaru

Slovní zásoba: veverka, jelen, liška, zajíc, srna

Příklad procvičení: Já jsem veverka. Já jsem zajíc a ty jsi liška.

Pomůcky: didaktické obrázky určené pro skladbu příběhu, dramatizační čepice zvířat

Postup: Každé dítě dostane balíček karet obsahující znázornění podmětu, předmětu, přídavného jména a příslovce. Děti mají za úkol seskládat krátký příběh, který dále představí ostatním. Balíčky karet si střídají. Na kartách jsou hojně zastoupeny obrázky se zimní tematikou, zejména se zvířaty v zimě, mezi které patří jelen, srna, veverka, liška a zajíc. Příběhy mohou děti skládat také společně v celé skupině. Jedno dítě si vybere obrázek zvířete a vymyslí první větu příběhu. Dále se po jedné větě střídají všechny děti. Mezi jednotlivými větami mohou děti zpívat a rytmizovat: A co bylo dál? Na tvorbu příběhu navazuje hra s dramatizačními čepicemi zvířat. Děti si vylosují jednu z čepic a nasadí si ji na hlavu. Po třídě jsou rozmístěny obruče tak, aby byly vždy dvě těsně vedle sebe. Do rytmu tamburíny děti poskakují po celé třídě. Na signál skočí do obruče a dvojice dětí si navzájem říká, co jsou za zvířata. Například: Já jsem veverka a ty jsi liška.

Zimní sporty

Cíl: přítomný čas nedokonavých sloves

Slovní zásoba: bruslit, sáňkovat, koulovat se, hrát hokej, lyžovat

Příklad procvičení: Maminka sáňkuje. Tatínek lyžuje. Bratr hraje hokej.

Já sáňkuju. Já lyžuju. Já hraju hokej. Já hraju hokej.

Pomůcky: cvičební podložky, obrázky charakterizující zimní sport, maňásek, hudba

Postup: Děti sedí na koberci v kruhu a každé z nich dostane obrázek jednoho člena rodiny, který položí před sebe na zem. Jedná se o obrázek maminky, tatínka, sestry, bratra, babičky a dědečka. Po kruhu zároveň lektor nechá dětem kolovat obrázky znázorňující zimní sport. Na obrázcích jsou sáně, lyže, zimní brusle, hokejka a sněhové koule. Obrázků zimních sportů je tolik, kolik je přítomných dětí. Každé dítě vytvoří na základě svých dvou obrázků krátkou větu. Například: Maminka sáňkuje. Až se všichni děti po kruhu vystřídají, obrázky zimních sportů si vymění ve směru hodinových ručiček a pokračují znovu ve tvoření vět.

Dále jsou po koberci rozmístěny cvičební podložky s přilepenými obrázky charakterizujícími zimní sporty. Lektor zapne hudbu a každé dítě si hledá volnou podložku, na které pantomimou daný sport znázorní. Během pantomimy lektor chodí s maňáskem mezi dětmi a ptá se jich, co právě dělají. Děti odpovídají větami typu: Já sáňkuju.

Já a moje tělo

Cíl: užití přivlastňovacích zájmen

Slovní zásoba: hlava, krk, břicho, ruka, noha

Příklad procvičení: To je moje ruka. To je moje noha.

To je její ruka. To je jeho noha.

Pomůcky: rentgenové snímky lidského těla¹¹, didaktické obrázky lidského těla, papír, tužka, papírové šablony rukou, nohou a hlavy

---

¹¹ Vzdělávací pomůcka s názvem Human X – Rays, True to life. Roylco ©, No. 5911.

Postup: Lektor vybere jedno dítě, které společně s ostatními obkreslí tužkou na balicí papír. Na obkreslené tělo jsou vyskládány rentgenové snímky a didaktické obrázky lidského těla tak, aby odpovídaly skutečnému rozložení¹². Lektor jednotlivé části ukazuje a s dětmi pojmenovává. Například: To je ruka.

Každé dítě si u stolu vybere jednu papírovou šablonu, podle které obkreslí daný tvar tužkou na papír. Poté se všichni sejdou v kruhu na koberci. Každé dítě ukáže ostatním svůj obrázek a řekne, co na něm je. Například: To je moje ruka. Ostatní zopakují: To je jeho ruka.

Já mezi kamarády

Cíl: odkazování ke skutečnosti

Slovní zásoba: vidlička, lžice, nůž

tady, tento, tamten, tam

Příklad procvičení: Já mám vidličku, ty máš lžici. Já mám nůž, ty máš vidličku.

Tento sněhulák má modrou šálu. Tamten sněhulák má červený klobouk.

Tam je další jablko. Tam je další dýně.

Pomůcky: obruče, příbory, obrázky sněhuláků s rozlišením detailů¹³, dvojice obrázků

Postup: Personální deixe. Děti jsou rozděleny do dvojic, přičemž se drží za ruce. Na koberci jsou připraveny dvojice obručí, kdy v každé obruči je umístěn jeden příbor. Děti chodí do rytmu paliček po koberci. Na signál si najdou volné obruče a navzájem si poví, co za příbor mají oni a co kamarád ze dvojice. Používají slovní spojení – já mám, ty máš.

Objektová deixe. Děti sedí v řadě na koberci. Čtyři obrázky sněhuláků lektor položí do řady těsně před děti. Další sněhuláci jsou přilepeni na skříně ve větší vzdálenosti. Sněhuláci jsou vyzdobeni barevnými šálami, čepicemi, klobouky a knoflíky. Lektor klade dětem otázky typu: Který sněhulák má modrou šálu? Děti v odpovědích používají slova: tady ten, tamten.

---

¹² Znárodnění aktivity lze najít v Příloze č. 5 – Lidské tělo.

¹³ Obrázky sněhuláků je možné vyhledat v Příloze č. 6 – Sněhuláci.

Lokální deixe. Po třídě lektor předem rozmístí dvojice obrázků. Obrázky se mohou týkat opakování slovní zásoby probraných témat. Lektor s dětmi utvoří zástup a společně se všichni vezmou za ruce. Celá skupina prochází třídou, a pokud zpozoruje nějaký z obrázků, hledá k němu dvojici pomocí lektorovi otázky: Kde je další jablko? Děti odpovídají v celých větách s využitím slova tam.

ÚNOR

Pohádkový svět

Cíl: užití tázacích zájmen vztažných

Slovní zásoba: Karkulka, babička, les, vlk, myslivec

kdo, co, kam, kde, kdy, proč, který, jaký

Pomůcky: maňásci pohádky Červená Karkulka, malovaná pohádka O Červené Karkulce¹⁴

Postup: Lektor nejprve dramatizuje dětem pohádku O Červené Karkulce. Dále jsou po koberci uspořádány obrázky s využitím pomůcky Malovaná pohádka, které znázorňují chronologicky děj pohádky. Na základě obrazového materiálu jsou dětem kladeny otevřené otázky za použití tázacích zájmen vztažných. Například: Kdo v lese trhal kytku pro babičku? Děti odpovídají celými větami.

Výtvarná dílna

Cíl: způsobová a fázová slovesa, dokonavá slovesa vyjadřující ukončený čas v minulosti

Slovní zásoba: chtít, muset, moct, začít, přestat

Příklad procvičení: Já chci malovat ...

Musíme použít ...

Já už chci začít pracovat ...

---

¹⁴ Vzdělávací pomůcka s názvem Pohádky od maminky 1, O Červené Karkulce, O perníkové chaloupce, O Budulínkovi. ©NovaDida, spol. s r.o., ilustrace ak. mal. Zdeňka Krejčová.

Potřebuji pomoci s otevřením lepidla.

Já jsem vytvořila, použila, nakreslila ...

Pomůcky: výtvarné materiály a pomůcky potřebné k realizaci vybraného výtvarného námětu

Postup: Lektor vybere vhodný námět k výtvarné činnosti a předem si připraví veškeré pomůcky. Během tvoření jsou s dětmi vedeny rozhovory zaměřené na použití způsobových a fázových sloves, mezi která patří slovesa chtít, muset, moct, začít a přestat. Děti jsou motivovány a podporovány k odpovědím v celých větách. Příklad otázek: Co chceš malovat? Co musíme použít? Chceš už začít pracovat? Potřebuješ s něčím pomoci? S čím?

Nakonec lektor s dětmi shrne postup a výsledek výtvarné činnosti. Prostřednictvím shrnutí si děti procvičí použití dokonavých sloves vyjadřujících ukončený čas v minulosti.

Můj den

Cíl: příslovce času, osobní zájmena

Slovní zásoba: ráno, dopoledne, odpoledne, večer

Příklad procvičení: Maminka si ráno čistí zuby. Maminka jede dopoledne do obchodu.

Pomůcky: výtvarně zpracovaná časová osa¹⁵, didaktické obrázky

Postup: Na koberci je umístěna časová osa znázorňující celý den. Časová osa je rozdělena na kratší úseky, mezi které patří prostor pro ráno, dopoledne, oběd, odpoledne a večer. Každé dítě postupně vybírá z hromádky didaktických obrázků, které umísťuje do jednotlivých přihrádek. Dále si zvolí obrázek postavy, o které bude v souvislosti s činnostmi dne mluvit. Nakonec tvoří s využitím vybraných obrázků příběh: Maminka si ráno čistí zuby. Maminka jede dopoledne do obchodu. Maminka vaří oběd. Maminka si odpoledne čte. Maminka jde večer do postele.

Didaktické a deskové hry na stanovištích

Cíl: minulý čas

Slovní zásoba: kreslit, stříhat, lepit, dělat, navlékat, hrát

---

¹⁵ Zpracování časové osy lze najít v Příloze č. 7 – Časová osa.

Příklad procvičení: Já jsem u stolu kreslila obrázek. Já jsem u stolu navlékala korálky.

Pomůcky: didaktické hry, deskové hry, činnosti na procvičení jemné motoriky

Postup: Ve třídě je připraveno tolik stanovišť, kolik je přítomných dětí. Na každém ze stanovišť je připravena jedna didaktická nebo desková hra, či činnost na procvičení jemné motoriky (modelína, korálky, a jiné.) Ve vyhrazeném čase děti plní úkoly. Na signál činnost ukončí a společně se sejdou na lavičkách sestavených do písmene L. Lektor se pomocí maňáska dětí ptá, co u stolu dělaly.

BŘEZEN

Didaktické obrázky

Cíl: budoucí čas

Slovní zásoba: vařit, plavat, malovat, kreslit, hrát si, sledovat, házet

Příklad procvičení: Zítřka budu s maminkou vařit. Zítřka budu s tatínkem plavat v bazénu.

Pomůcky: dva papíry formátu A3¹⁶, didaktické obrázky, lepicí guma, magnety, dětská magnetická udice

Postup: Papír formátu A3 je rozdělen na dvě poloviny, což je základem pro vyjádření pojmů dnes a zítra. V první části tabulky je umístěn obrázek dětí pracujících v kruhu, vyjadřující děti navštěvující kurz českého jazyka. Uprostřed tabulky je pomocí pastelky znázorněna noc. Do druhé části tabulky děti skládají příběhy prostřednictvím didaktických obrázků doplněných o magnety. Každé dítě si dětskou rybařskou magnetickou udicí vybere obrázky ze skupiny podstatných jmen, sloves, přídavných jmen a příslovcí. Příběhy jsou skládány v budoucím čase.

Dopravní prostředky

Cíl: příslovce místa

Slovní zásoba: auto, vlak, autobus, loď, letadlo

Příklad procvičení: Auto je nahoře. Vlak je dole.

---

¹⁶Aktivita je znázorněna v Příloze č. 8 – Dnes a zítra.

Udělej dva kroky dopředu. Udělej jeden krok dozadu.

Pomůcky: kartičky s obrázky dopravních prostředků, papíry rozdělené na 2 řádky a 3 sloupce, lavička

Postup: Po celé třídě jsou rozmístěny kartičky s obrázky dopravních prostředků, které mají děti za úkol najít. Každé dítě má na stole svou tabulku z papíru, která je rozdělena na 2 řádky a 3 sloupce. Děti hledají tolik obrázků, aby jimi vyplnily celou svou tabulku. Pokud mají všechny děti tabulku vyplněnou, dopravní prostředky pojmenovávají s využitím rytmizace. Děti následně popisují umístění jejich dopravních prostředků v tabulce na základě otázek lektora. Například: Kde je auto? Nahoře nebo dole? Děti odpovídají celými větami: Auto je dole.

Pojmy dopředu a dozadu jsou procvičovány pohybovou aktivitou. Postupně je vyzváno každé dítě, aby si stouplo na lavičku. Ostatní děti určují, kolik kroků má udělat dopředu či dozadu. Například: Udělej dva kroky dopředu. Udělej krok dozadu. Lektor dítě při chůzi na lavičce jistí.

Březen – měsíc knihy

Cíl: správné použití spojek mezi slovy a větami

Slovní zásoba: řepa, dědeček, babička, vnučka, pes, kočka, myš

spojky a, i, nebo, ale, protože, že, aby, proto

Pomůcky: maňásci pohádky O veliké řepě, pohádkové knihy, omalovánky postav pohádky, lepidlo, dramatizační čepice

Postup: Lektor dramatizuje dětem pohádku O veliké řepě pomocí maňásků. Po skončení pohádky si všichni společně prohlíží pohádkovou knihu a hledají v ní na základě obrázků pohádku O veliké řepě. Děti následně ilustrace popisují celými větami. Dále obdrží každé dítě omalovánku jedné z postav pohádky, kterou odchází vymalovat pastelkami ke stolu. Omalovánky lektor slepí k sobě, aby odpovídaly ději. Na základě obrazového materiálu děti vypráví příběh s důrazem na správné použití spojek. Každé dítě přidá příběhu jednu nebo více vět. Nakonec mohou děti pohádku dramatizovat s využitím dramatizačních čepic.

Záchranné složky

Cíl: shoda v pádě, čísle a rodě

Pomůcky: tři obruče, fotografie záchranných složek v akci, kartičky s obrázky doktora, policisty, hasiče

Postup: Děti jsou rozděleny do tří družstev a seřazeny v zástupu na kraji koberce. Každé družstvo má u sebe jednu obruč, do které po jednom nosí způsobem štafety obrázky umístěné na druhé straně koberce. První družstvo do své obruče skládá obrázky doktorů, druhé družstvo shromažďuje obrázky policistů a třetí družstvo hledá obrázky hasičů. Dále jsou pro děti připraveny vytištěné fotografie záchranných složek při zásahu. Lektor vede s dětmi rozhovory nad fotografiemi a nejrůznějšími situacemi formou otevřených otázek.

DUBEN

Zvířata na dvorku

Cíl: slovosled oznamovací a tázací věty

Slovní zásoba: pes, kočka, slepice, kráva, prase, ovce

Příklad procvičení: Napil se kůň vody? Ne, kůň se nenapil vody.

Utekla ovce z farmy? Ano, ovce utekla z farmy.

Pomůcky: zvuky zvířat na CD, farma z dřevěných kostek, gumová nebo dřevěná zvířata, obrázky zvířat, rytmizační paličky, dřevěná palička

Postup: Úvodem do aktivity je přiřazování zvuků přehrávaných na CD k obrázkům či fotografiím zvířat. Lektor společně s dětmi postaví velkou farmu z dřevěných kostek, do které umístí gumová nebo dřevěná zvířata. Děti si postupně střídají kouzelnou hůlku, díky níž lze jednotlivá zvířata rozpohybovat. Dítě se dotkne zvířete a lektor se zvířetem zahraje krátkou situaci, po které následuje otázka zaměřená na slovosled oznamovací a tázací věty. Například: Napil se kůň vody? Děti odpovídají celými větami.

Cizokrajná zvířata

Cíl: správné vyjadřování záporu

Slovní zásoba: žirafa, slon, zebra, lev, tygr, opice

Příklad procvičení: Má žirafa tři nohy? Ne, žirafa nemá tři nohy.

Pomůcky: obrázek školky, obrázek ZOO, didaktické obrázky cizokrajných zvířat, dřevěné koleje a vlaky

Postup: Na jedné straně koberce je obrázek mateřské školy a na protilehlé straně obrázek zoologické zahrady. Úkolem dětí je na základě správně zodpovězených kvízových otázek spojit dřevěnými kolejemi mateřskou školu se ZOO.

Následuje kvíz odehrávající se před magnetickou tabulí plnou obrázků cizokrajných zvířat. Děti postupně přichází k magnetické tabuli a sejmou jeden obrázek, který zároveň pojmenují. Lektor dítěti zadá kvízovou otázku týkající se vybraného zvířete. Za každou správnou odpověď odchází dítě na koberec přidat jednu dřevěnou kolej. Otázky jsou vypracovávány s přihlédnutím k jazykovým a věkovým dovednostem dětí. Pozornost je směřována ke správnému vyjádření záporu.

Příklad otázek: Má žirafa tři nohy? Je opice větší než zebra? Má tygr čtyři nohy? Má slon žlutou barvu? Umí zebra mluvit?

Život v lese

Cíl: pochopení a rozklíčování hádanky

Slovní zásoba: medvěd, liška, sova, jezevec, zajíc, ježek

Pomůcky: obrázek lesa formátu A3, obrázky zvířat, hádanky týkající se života v lese

Postup: Na koberci je připraven výtvarně zpracovaný obrázek lesa, rozstříhaný na menší části tak, aby vzniklo puzzle. Na každé části puzzle je z druhé strany přilepený obrázek zvířete žijícího v lese. Obraz lesa, složený z menších kartiček, je otočen stranou dolů. Každé dítě dostává postupně jednoduchou hádanku týkající se zvířat v lese. Hádanku je možné pro začátečníky uchopit jako popis obrázku. Odpověďmi na hádanky jsou obrázky zvířat na

kartičkách. Pokud dítě odpoví správně, může kartičku otočit, čímž se postupně objeví obraz lesa, který nakonec podléhá společnému popisu.

Jarní květina

Cíl: názvy geometrických tvarů

Pomůcky: modely květin složených z geometrických tvarů na papíře, papírové geometrické tvary

Postup: Pro každé dítě je na stole připraven papír s modelem květiny složené z geometrických tvarů. Na koberci jsou rozmístěny barevné papírové geometrické tvary, které děti podle pokynů postupně sbírají. Děti jsou vždy vyzvány, aby šly na koberec pro předem určený geometrický tvar a ten přiložily na svůj papírový vzor. Pokyny dalšího zvoleného geometrického tvaru dávají především děti. Nakonec všem vznikne barevná květina.

KVĚTEN

Povolání

Cíl: názvy jednotlivých druhů povolání a předmětů spojených s výkonem daného zaměstnání

Slovní zásoba: učitelka, kadeřnice, zdravotní sestra, lékař, prodavač, policista, hasič, zahradník

Pomůcky: Povolání – vzdělávací skládačka¹⁷, hračky a předměty potřebné k námětovým hrám na povolání

Postup: Všechny děti sedí u stolu, přičemž každé z nich dostane základní část puzzle znázorňující člověka vykonávající určitý druh povolání. Děti mají za úkol k postavě připevnit puzzle s předměty používanými v daném zaměstnání. Během činnosti jsou všechny obrázky dostatečně pojmenovávány. Následují námětové hry ve skupinách na jednotlivé profese, přičemž jsou děti rozděleny do skupin po čtyřech. Mezi námětové hry patří hra na obchod, restauraci, školu, kadeřnictví a jiné. V rámci hry mají děti možnost střídání rolí. Po skončení každé námětové hry jsou s dětmi vedeny rozhovory zabývající se charakteristikou a úkoly jednotlivých povolání.

---

¹⁷Povolání – vzdělávací skládačka pro nejmenší, série Malý objevitel. Trefl group. Číslo produktu 01201.

Protiklady

Cíl: vyjádření protikladu

Pomůcky: Protiklady¹⁸ – vzdělávací skládačka, hrníčky, teplá a studená voda, další předměty denní potřeby, papírový ubrousek nebo šátek

Postup: Úvodem děti hrají na koberci v kruhu hru Protiklady, kde mají za úkol hledat dvojice obrázků vyjadřující opak. Dále jsou protiklady posuzovány na základě srovnávání reálných předmětů dostupných ve třídě mateřské školy. Dětem jsou zadávány tyto a podobné pokyny: Polož ubrousek na věc, která je těžká. Zaťukej na věc, která je lehká. Zvedni nad hlavu věc, která je suchá. Přines věc, která je mokrá. Dále se děti posadí ke stolu, kde jsou připraveny hrníčky se studenou a teplou vodou. Každé dítě má za úkol pomocí hmatu tento rozdíl rozeznat.

S muzikanty je veselo

Cíl: vyjádření prosby

Slovní zásoba: bubínek, paličky, triangel, tamburína, chrastítko

Příklad procvičení: Prosim, můžeš mi půjčit bubínek? Děkuju.

Pomůcky: obrázkové písničky¹⁹, rytmické nástroje

Postup: Děti sedí na podložkách v blízkosti klavíru, kde lektor hraje dětské lidové písně. Mezi vybrané písně patří Prší, prší; Skákal pes; Běží liška k Táboru; Pec nám spadla; Kočka leze dírou a Holka modrooká. Děti se postupně se zpěvem přidávají a hledají písničku v nabídce obrázkových písní. Obrázky jsou následně popisovány, aby děti rozuměly slovní zásobě písní. Následně je zpěv písní doplněn o hru na rytmické nástroje. Děti jsou rozděleny do dvou skupin sedících proti sobě. Jedna skupina hraje na rytmické nástroje, druhá skupina zpívá. Po skončení písně je skupina zpěváků vyzvána k prosbě o zapůjčení jednoho z rytmických nástrojů dítěte na protější straně. Tímto způsobem se pravidelně střídají.

---

¹⁸ Protiklady – vzdělávací skládačka pro nejmenší, série Malý objevitel. Trefl group. Číslo produktu 01197.

¹⁹ Vzdělávací pomůcka s názvem Kreslené písničky 1, 2. RVDESIGN Výrobce školních didaktických pomůcek, produkční digitální tiskárna a nakladatel.

Divadelní představení

Cíl: stupňování přídavných jmen

Slovní zásoba: malý, velký, veselý, smutný, chytrý

Příklad procvičení: malý, menší, nejmenší

Pomůcky: molitanová stavebnice, triangel, dramatizační čepice, scénář pohádky Boudo, budko

Postup: Lektor dětem zahraje pohádku s názvem „Boudo, budko“ s využitím plyšových hraček nebo papírových loutek. Následuje nácvik divadelního představení, kdy jsou jednotlivé role doplněny o dramatizační čepice. Jako kulisa slouží molitanová stavebnice, ze které je postaven dům. Trianglem je oznamován začátek a konec pohádky.

Dále jsou využity tři části molitanové stavebnice seřazené vzestupně vedle sebe. Každé dítě hledá přídavná jména své pohádkové role, které pomocí plyšové hračky a stupínků stupňuje.

ČERVEN

Výtvarná dílna

Cíl: dokonavá slovesa vyjadřující ukončený čas v budoucnosti, výtvarná improvizace

Příklad procvičení: Já namaluju ...

Já vyrobím ...

Já vytvořím ...

Já udělám ...

Pomůcky: výtvarné pomůcky a materiály potřebné k realizaci vybraného výtvarného námětu

Postup: Lektor předem na stůl připraví nejrůznější výtvarný materiál a pomůcky. Na stoly připraví také nejrůznější papírové krabičky a další předměty využitelné pro výtvarné tvoření. Děti si mohou vytvořit výrobek podle své představivosti. S dětmi jsou vedeny rozhovory s využitím otázek: Co namaluješ? Co vytvoříš? Co použiješ?

Zpíváme a tancujeme

Cíl: reakce na slovní výzvu

Slovní zásoba: krok, kruh, tleskat

Pomůcky: nářadí k pohybovým činnostem, hudba

Postup: Děti se na základě slovních pokynů a názorných ukázek seznamují s tancem k písni „Kočka leze dírou“.

Kočka leze dírou	
Kočka leze dírou,	čtyři kroky dopředu; kruh rukama
pes oknem, pes oknem.	rytmizace tleskáním do stran nad hlavou
Nebude-li pršet, nezmokem,	náznak deště prsty (do dřepu); hlava se otáčí do stran (ne ne)
nebude-li pršet, nezmoknem.	náznak deště prsty (do dřepu); hlava se otáčí do stran (ne ne)

Tykat či vykat?

Cíl: tykání a vykání druhému člověku

Slovní zásoba: pastelka, žlutá, zelená, modrá, červená, oranžová, růžová, fialová, černá, hnědá

Příklad procvičení: Prosím, můžeš mi dát žlutou pastelku? Děkuju.

Prosím, můžete mi dát zelenou pastelku? Děkuju.

Prosím, můžeš mi nalít čaj? Děkuju.

Prosím, můžete mi nalít vodu? Děkuju.

Pomůcky: pastelky, papíry, dvě židličky, mléko, čaj, voda

Postup: Děti sedí na zemi v kruhu a mezi nimi sedí na židličkách také lektor ještě s jedním vybraným dítětem. Lektor a dítě drží v rukou kelímek s pastelkami. Ostatní děti k nim postupně přichází s prosbou, zda by jim z kelímku mohli dát jednu pastelku vybrané barvy. Děti se mohou na židličky střídat. Nakonec získanými pastelkami nakreslí jednoduchý obrázek. Dále se všichni posadí ke stolu. Lektor opět vybere jedno dítě, se kterým bude ostatním nalévat pití. Lektor bude mít v ruce vodu, dítě čaj. Ostatní je oslovují za účelem prosby nalít pití.

Prázdniny jsou za rohem

Cíl: budoucí čas nedokonavých sloves

Slovní zásoba: plavat, hrát si, jet na výlet, vařit, jet na dovolenou, spát, odpočívat, apod.

Příklad procvičení: Já budu o prázdninách plavat v bazénu.

Já pojedu v létě k babičce a dědečkovi.

Pomůcky: židličky, provázek, kolíky na prádlo, sada didaktických obrázků

Postup: Na koberci proti sobě stojí dvě židličky spojené provázkem. Provázek znázorňuje blížící se letní prázdniny. Děti postupně chodí ke stolu, na kterém jsou umístěny didaktické obrázky. Dítě si vybere obrázek znázorňující činnost, kterou bude dělat v létě. Své myšlenky sdělí ostatním a obrázek připevní kolíkem na prádlo k provázku. Až se všechny děti vystřídají, budou na základě připevněných obrázků vzpomínat a opakovat, jak budou ostatní trávit léto.

8.2. Aktivity pro rodiče s dětmi v rámci kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem

Dalším bodem inovace kurzu českého jazyka je možnost zapojení rodičů do vybraných lekcí. Rodiče budou předem seznámeni s daty možných návštěv a bude pro ně vždy organizačně zajištěna jedna lekce v měsíci.

Říjen – Barvy kolem nás

Pomůcky: korálky větších rozměrů, vlasec, podložky, obrázky náramků

Postup: Rodiče i děti jsou rozděleni do menších skupin ke stolům, kde mají za úkol navlékání náramků podle slovního zadání rodičů. Lektor dá každému rodiči obrázek náramku, podle kterého dětem u stolu určuje následovné barvy korálků.

Poté se rodiče rozmístí po koberci na podložky a vzájemně si promíchají své obrázky. Každý rodič drží v ruce obrázek a děti hledají obrázek shodný s jejich vytvořeným náramkem. Pokud obrázek najdou, navléknou rodiči náramek na ruku.

Listopad - Barevný podzim

Pomůcky: podzimní obrázky se suchým zipem, látkový pytlík, Magic box

Postup: Rodiče na velký formát papíru namalují barvami podzimní krajinu. Děti mezitím rozstříhají archy podzimních obrázků a umístí je do látkového pytlíku. Společně se pak všichni sejdou kolem podzimní krajiny. Každý si postupně vylosuje jeden obrázek z pytlíku, pojmenuje jej a přilepí lepidlem na podzimní krajinu. Až bude obraz hotový, postupně každý vymyslí jednu větu týkající se společného výtvoru, čímž vznikne podzimní příběh.

Následuje interaktivní výukový program s názvem Listopad s pomůckou Magic Box.

Prosinec - Sportujeme pro radost

Pomůcky: kartičky s obrázky zimních sportů, velké obruče nebo podložky, CD přehrávač

Postup: Nejprve budou všechny zimní sporty zopakovány a předvedeny pantomimou. Každý rodič dostane cedulku se znázorněním nějakého sportu, kterou si na provázku pověsí kolem krku. Děti mají za úkol přijít k rodiči a společně s ním vykonávat daný pohyb při znění dětské písně. Když bude píseň pozastavena, děti mění stanoviště. Lektor se v pauze prostřednictvím maňásků dvojic ptá, co budou dělat. Mezi odpovědi patří: Budeme běhat, skákat, dupat, tleskat, apod.

Leden - Mám rád/a, nemám rád/a

Pomůcky: lavičky, obruče, obrázky znázorňující libost či nelibost, didaktické obrázky

Postup: Všichni sedí na lavičce, před kterou jsou připraveny dvě obruče. U obručí je rovněž připravena krabička s didaktickými obrázky všeho druhu. Bude vybrána dvojice, která si sedne k obruči čelem k ostatním. Dvojice má za úkol s popisem vybrat dva obrázky předmětů a činností, které mají rádi a dva obrázky předmětů či činností, které naopak nemají rádi. Lektor vybrané obrázky následně vyjme z obruče, zamíchá, a ostatní se snaží vzpomenout na to, co dvojice uváděla.

Únor – Výtvarná dílna

Pomůcky: výtvarné pomůcky a materiály

Postup: Rodiče jsou aktivně zapojeni do výtvarné činnosti.

Březen - Záchranné složky

Pomůcky: 2 interaktivní hračky Bee-bot²⁰, obrázky týkající se záchranných složek

Postup: Děti s rodiči jsou rozděleni do dvou skupin, přičemž má každá skupina k dispozici interaktivní hračku Bee-bot. Na stole je připravena podložka, která je součástí hračky. Podložka obsahuje obrázky vztahující se k tématu záchranných složek. Rodiče dětem zadávají, na které obrázky má programovací hračka přijet.

Duben - Cizokrajná zvířata

Pomůcky: tabulka z papíru ve formátu A3, omalovánky zvířat

Postup: Děti jsou rozděleny do tolika skupin, kolik je přítomných rodičů. Každý rodič má u sebe vytvořenou tabulku z papíru formátu A3. Tabulka je rozdělena na sloupce. Předem připraveny a vystřiženy jsou drobnější omalovánky exotických zvířat, které děti na začátku lekce vybarví. Každé dítě ve skupině dostane do ruky jeden obrázek. Dále je podle lektorova zadání postupně umísťují do tabulky. Až je tabulka zcela naplněná, děti se otočí a rodič jeden obrázek zvířete odebere. Děti hádají, která kartička v tabulce chybí.

Květen - Protiklady

Pomůcky: obrázky protikladů

Postup: Pro každého rodiče je připraveno stanoviště, které budou děti navštěvovat v rámci plnění úkolu. Na jednom stole jsou rozmístěny obrázky, ke kterým budou děti hledat obrázek protikladu na stanovištích rodičů. Dítě si ze stolu vezme obrázek a odchází hledat správnou dvojici. Pokud dvojici najde, nechá si oba dva obrázky u sebe. Cílem je najít co nejvíce správných dvojic. Nakonec se všichni společně usadí do kruhu a protiklady na základě obrázků zopakují.

---

²⁰ Bee-Bot – programmable floor robot. TTS. Product code EL00363.

Červen - Zpíváme a tancujeme

Pomůcky: obrázky hudebních hádanek, klavír, temperové barvy, CD přehrávač, štetce

Postup: Lekce začíná hudebními hádankami s využitím kreslených písniček a hry na klavír. Následuje čas ponechaný protažení těla. Všichni se sejdou v kruhu a každý z rodičů a dětí má možnost vymyslet zdravotní cvik pro ostatní. Cvik předvádí s doplněním slovní výzvy. Následuje závěrečná část cvičení, kdy se všichni položí na koberec a zaposlouchají se do pomalé relaxační hudby. Nakonec se všichni snaží najít přídavná jména vztahující se k vyslechnuté hudbě.

9. NÁVRH NOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH POMŮCEK

Vybrané pomůcky slouží k lepšímu uchopení pojmů a orientaci v probíraném tématu. Díky novým vzdělávacím pomůckám budou jednotlivé pojmy lépe znázorněny a vysvětleny. Vybrané pomůcky je možné používat také napříč tématy. Pomůcky mohou být dále půjčovány do tříd, které navštěvují děti s odlišným mateřským jazykem. Třídní učitelky se tak mohou s dětmi během týdne věnovat opakování. Svým zpracováním odpovídají pomůcky věku dětí a tím i pedagogickému principu přiměřenosti.

9.1. Odkazy na jednotlivé vzdělávací pomůcky

Pomůcky s názvem Tvorba vět – 2 slova, Tvorba vět – 3 slova a Předložky lze zakoupit na webových stránkách s názvem Logopedie s úsměvem (©2019). Další logopedické potřeby, mezi které patří i vybrané Loto dům, je možné najít na webových stránkách Logopedické pomůcky (©2009). Webové sídlo Amosek.cz zajišťuje možnost objednání pomůcek Dějové posloupnosti, Následek děje, Činnosti během dne – holka a Činnosti během dne – kluk. Kartičky – denní režim jsou k nalezení na portálu s názvem Učíme se rádi! (©2019).

9.2. Popis jednotlivých vzdělávacích pomůcek

Tvorba vět – 2 slova

Jedná se o soubor 72 kartiček, prostřednictvím kterých lze skládat jednoduché dvouslovné věty. Děti formou hry pochopí způsob a princip skládání dvou slov ve správném pořadí.

Soubor kartiček tvoří jednoduché obrázky, vhodné pro děti, které s osvojováním druhého jazyka začínají. Na obrázcích jsou zobrazeni členové rodiny, zvířata a několik dalších předmětů. Prostřednictvím hry si děti osvojují slovní zásobu a procvičují shodu v pádě, čísle a rodě.

Tvorba vět – 3 slova

Hra obsahuje 72 kartiček, ze kterých je možno sestavit celkem 24 vět o třech slovech. Věty znázorňují aktivity děvčete, chlapce, maminky, tatínka, kočky a psa. Na rozdíl od předchozí pomůcky je skládání příběhu doplněno o předmět. Pomůcka slouží k pochopení základního slovosledu věty – podmět, přísudek, předmět. Pomůcka je určena spíše dětem, které mají širší slovní zásobu českého jazyka.

Předložky

V sadě hry je 68 obrázkových karet rozdělených do archů po 8. Na každém archu je vždy vyobrazena jedna hlavní věc v 8 variacích v závislosti na jednotlivých předložkách. Děti tvoří podle obrázků věty, čímž procvičují správné použití předložek a zároveň správný slovosled věty.

Loto dům

Součástí produktu jsou obrázky místností domu a kartičky s předměty patřících do jednotlivých pokojů. Úkolem je přiřazovat předměty do místností, čímž je procvičována slovní zásoba, tvorba vět, pozornost, myšlení a pozorovací schopnosti.

Dějové posloupnosti

Jedná se o skupinu 6 dějových linií skládajících se ze čtyř obrázků. Dítě má za úkol obrázky seřadit podle posloupnosti a vyprávět podle nich krátký příběh. Obrázky znázorňují jednoduché příběhy děvčete a chlapce. Díky pomůcce děti trénují vyjadřovací schopnosti, myšlení a tvořivost ve smyslu řešení problémů.

Následek děje

Produkt je složen ze dvojic obrázků patřících k sobě na základě následku děje. Dítě má za úkol dvojice obrázků najít a popsat, co se na obrázcích stalo. Na každém obrázku je znázorněn člověk, který se právě chystá něco udělat. Na druhém obrázku je následek děje. Díky hře jsou procvičovány vyjadřovací schopnosti, slovní zásoba a myšlení. Z hlediska gramatiky se jedná o procvičení minulého času nedokonavých sloves a využití spojek ve větách. Do hry mohou být zařazena také přídavná jména týkající se obrázků a při popisu mohou být využity zároveň osobní zájmena.

Činnosti během dne – holka

Hra obsahuje 12 obrázkových karet a slouží k rozvoji schopnosti orientace v běžném režimu dne. Děti skládají obrázky s činnostmi dívky tak, jak jdou za sebou od rána do večera. Prostřednictvím hry jsou rozvíjeny komunikační dovednosti a slovní zásoba. Procvičováno je zároveň správné používání spojek ve větách, minulý čas nedokonavých sloves, příslovce místa a příslovce času. Děvčata mohou obrázky popisovat v první nebo třetí osobě.

Činnosti během dne – kluk

Jedná se o obměnu hry Činnosti během dne – holka. Denní aktivity jsou znázorněny jako aktivity chlapce.

Kartičky denní režim

Pomůcka obsahuje 50 laminovaných karet znázorňujících jednotlivé činnosti dne. Karty jsou vhodné k zajištění komunikačního kanálu s nově příchozími dětmi s odlišným mateřským jazykem. Díky kartičkám lze těmto dětem vysvětlit nadcházející činnosti a události během dne v mateřské škole. Díky obrázkům je nově příchozím dětem usnadněna orientace v režimu mateřské školy.

Sada obrázků je využitelná v rámci kurzu českého jazyka v tématu zabývajícím se režimem dne a příslovci času. Děti mohou prostřednictvím obrázků skládat příběhy, ve kterých si procvičí osobní zájmena, budoucí a minulý čas nedokonavých sloves, příslovce místa a času a sloveso být ve správném tvaru.

ZÁVĚR

Projekt s názvem Inovace Kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova byl věnován úpravě současného způsobu realizace kurzu češtiny za účelem zvýšení efektivity osvojování druhého jazyka u dětí.

Došlo k propojení teoretických a praktických poznatků důležitých při práci s dětmi s odlišným mateřským jazykem a jejich začleněním do prostředí a kolektivu mateřské školy. Cílem projektu bylo vytvořit rámec a osnovu kurzu českého jazyka pro skupinu pokročilých dětí a zároveň vymyslet dostatek aktivit sloužících k procvičení většiny gramatických oblastí českého jazyka. Dalším cílem bylo zpracovat myšlenku zapojení rodičů dětí navštěvující kurz češtiny do některých lekcí. Cílem bylo zároveň vytvořit návrh nových vzdělávacích pomůcek lépe vyhovujících výuce českého jazyka jako druhého jazyka.

V úvodní části projektu byla pozornost směřována k vysvětlení teoretických pojmů týkajících se cizinců, integrace cizinců, českého jazyka a komunikace obecně. V další kapitole došlo k vymezení specifik procesu osvojování druhého jazyka u dětí. Jedná se o informace, se kterými by měl být pedagog pracující s dětmi s odlišným mateřským jazykem obeznámen. Projekt byl určen kurzu českého jazyka v Mateřské škole Matějchova, proto byla jeho součástí také charakteristika zmíněné organizace.

Dále byla detailně popsána charakteristika projektu a také SWOT analýza kurzu českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem. Následně byly řešeny technické podmínky projektu, na základě kterých je možné projekt realizovat a zajistit jeho udržitelnost.

Poslední část projektu byla věnována návrhu konkrétních opatření vedoucích ke zkvalitnění kurzu. Byla vypracována roční osnova kurzu pro skupinu pokročilých dětí a zároveň bylo vytvořeno třicet pět aktivit sloužících k procvičení jednotlivých gramatických oblastí českého jazyka. Aktivity projektu jsou určeny především pro práci s dětmi s odlišným mateřským jazykem, nicméně jsou využitelné také s dětmi, jejichž mateřským jazykem je čeština. Jednotlivé aktivity mohou pedagogové zařazovat do řízených činností, protože vybraná témata se běžně v obměnách objevují ve školních vzdělávacích programech a týdenních plánech mateřských škol. Dále bylo vytvořeno devět aktivit sloužících k možnému zapojení rodičů do některých lekcí kurzu. Nakonec vznikl návrh nových vzdělávacích pomůcek, mezi které patří logopedické pomůcky a pomůcky pro děti s poruchou autistického spektra.

Při tvorbě projektu došlo především k obohacení znalostí pedagoga vedoucího Kurz českého jazyka pro děti s odlišným mateřským jazykem v Mateřské škole Matějchova. Díky studiu odborné literatury, metodických příruček, odborných časopisů, konzultacím s vedením mateřské školy a ostatními pedagogy byl zásadně rozšířen rozhled v oblasti integrace dětí s odlišným mateřským jazykem do mateřských škol.

POUŽITÁ LITERATURA

GJUROVÁ, Naděžda, 2011. *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-837-1.

ŠTANCLOVÁ, Erika, 2019. Interview s ředitelkou Mateřské školy Matějchova. Praha 03.01.2019.

KLENKOVÁ, Jiřina, 2006. *Logopedie*. Havlíčkův Brod: Grada. ISBN 80-247- 1110-9.

KOHOUTEK, Rudolf a kolektiv, 1998. *Základy sociální psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství s. r. o. ISBN 80-7204-064-2.

LANGMAIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk, 2011. Psychická deprivace v dětství. In: GJUROVÁ, Naděžda. *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-837-1.

MAŠKOVÁ, Drahuše, 2008. *Český jazyk: přehled středoškolského učiva*. Třebíč: Petra Velanová. ISBN 80-902571-5-1.

MERTIN, Václav, GILLNEROVÁ, Ilona, 2010. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-627-8.

NAKONEČNÝ, Milan, 1995. *Lexikon psychologie*. Praha: Vodnář. ISBN 80-85255-74-X.

SCHEBELLE, Danica, KUBÁT, Jan, KOTÍKOVÁ, Jaromíra, VYCHOVÁ, Helena, 2014. *Jak slouží centra pro integraci cizinců z třetích zemí?* Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. ISBN 978-80-7416-205-3.

ŠTANCLOVÁ, Erika a kolektiv, 2018/2019. *Školní vzdělávací program mateřské školy Matějchova „Poznáváme svět“*. Praha.

INTERNETOVÉ ZDROJE

CENTRA NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ. Aktivity pro klienty. In: *integracnicentra.cz* [online]. [cit. 05.11.2018]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/aktivity-pro-klienty/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019. R02 Počet cizinců v ČR – předběžné čtvrtletní údaje; 2004/06–2018/12. In: *czso.cz* [online]. 28.01.2019 [cit. 01.02.2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019. Vymezení pojmu a pobytu cizince v ČR. In: *czso.cz* [online]. 04.03.2019 [cit. 26.03.2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-poctu-cizincu>.

Činnosti během dne – holka. In: *amosek.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <https://www.amosek.cz/Cinnosti-behem-dne-holka-d2173.htm>.

Činnosti během dne – kluk. In: *amosek.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <https://www.amosek.cz/Cinnosti-behem-dne-kluk-d2148.htm>.

Dějové posloupnosti. In: *amosek.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <https://www.amosek.cz/Dejove-posloupnosti-d1355.htm>.

HONZÁK, Radkin, 2012. Syndrom vyhoření. In: *Psychologie.cz* [online]. 23.01.2012 [cit. 05.11.2018]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/syndrom-vyhoreni/>.

INKLUZIVNÍ ŠKOLA.CZ, 2017. Reakce na vykořenění. In: *inkluzivniskola.cz* [online]. 19.09.2017 [cit. 20.09.2018]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/pedagogika-aneb-cizinec-v-tride/reakce-na-vykoreneni>.

Kartičky – denní režim, 2019. In: *ucimeseradi.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <https://www.ucimeseradi.cz/denni-tydenni-rezim/karticky-denni-rezim/>.

LINHARTOVÁ, Tereza, LOUDOVÁ STRALCZYNSKÁ, Barbora, 2015. *Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole* [online]. Praha: META, o. p. s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů. [cit. 06.06.2018]. Dostupné z:

<https://www.inkluzivniskola.cz/zdroje-inspirace/metodika-deti-s-odlisnym-materskym-jazykem-v-materskych-skolach>.

Loto dům, 2009. In: *logopedie-pomucky.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <http://www.logopedie-pomucky.cz/hry-c13/loto-dum-i60/>.

MATEŘSKÁ ŠKOLA KAMARÁDI, 2012. MŠ Kamarádi se těší na všechny děti. In: *mskamaradi.cz* [online]. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <http://mskamaradi.cz/?s=omalov%C3%A1nky>.

Meta, o. p. s. [online]. © META, o.p.s. [cit. 10.07.2018]. Dostupné z: <https://www.meta-ops.cz/>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2016. Integrace cizinců. In: *mpsv.cz* [online]. 04.05.2016 [cit. 09.01.2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/1278>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Konkretizované očekávané výstupy RVP PV. In: *msmt.cz* [online]. 01.09.2012 [cit. 22.11.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/konkretizovane-ocekavane-vystupy-rvp-pv>.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2017. Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2018. [online]. 19.12.2017 [cit. 04. 01. 2019]. Dostupné z: file:///C:/Users/1kris/Downloads/2018_Postup_pri_realizace_KIC-2018_-_usneseni_vlady_c_10-2018.pdf.

Následek děje. In: *amosek.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <https://www.amosek.cz/Nasledek-deje-d1410.htm>.

Předložky – TISK, 2019. In: *logopediesusmevem.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <http://www.logopediesusmevem.cz/vse/predlozky-2/>.

PŘEDŠKOLÁCI.CZ – ROZVOJ A VÝCHOVA DĚTÍ. Ovoce. In: *predskolaci.cz* [online]. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/ovoce/12225>.

PŘEDŠKOLÁCI.CZ – ROZVOJ A VÝCHOVA DĚTÍ. Zelenina. In: *predskolaci.cz* [online]. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/zelenina/12206>.

PŘEDŠKOLÁCI.CZ – ROZVOJ A VÝCHOVA DĚTÍ. Značky pro děti do školky. In: *predskolaci.cz* [online]. [cit. 11.03.2019]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/znacky-pro-deti-do-skolky/11927>.

Tvorba vět – 2 slova – TISK, 2019. In: *logopediesusmevem.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <http://www.logopediesusmevem.cz/vse/tvorba-vet-2-slova-tisk/>.

Tvorba vět – 3 slova – TISK, 2019. In: *logopediesusmevem.cz* [online]. [cit. 21.02.2019]. Dostupné z: <http://www.logopediesusmevem.cz/vse/tvorba-vet-3-slova/>.

VESELÁ, Jitka, 2009. Prožitkové učení. In: *Rvp.cz* [online]. 19.03.2009 [cit. 07.11.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/3028/prozitkove-uceni.html/>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM VARIANTY, ČLOVĚK V TÍSNI O. P. S. Kultura. In: *varianty.cz* [online]. [cit. 06.11.2018]. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/slovnicek-pojmu/20-kultura>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM VARIANTY, ČLOVĚK V TÍSNI O. P. S. Persona Dolls – Panenky s osobností. In: *varianty.cz* [online]. [cit. 11.12.2018]. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/projekty/57-persona-dolls-panenky-s-osobnosti>.

ZAKOWSKI, Igor. #FO51104944. In: *Pixers.cz* [online]. [cit. 06.03.2019]. Dostupné z: <https://pixers.cz/fototapety/rajce-zeleniny-karikatura-pro-omalovanky-51104944>.

ZAKOWSKI, Igor. #FO52762654. In: *Pixers.cz* [online]. [cit. 06.03.2019]. Dostupné z: <https://pixers.cz/nalepky/banan-ilustrace-pro-omalovanky-52762654>.

ZAPSANÝ SPOLEK INBÁZE. Naše služby. In: *inbaze.cz* [online]. [cit. 05.11.2018]. Dostupné z: <http://www.inbaze.cz/>.

ZENTRUM FÜR KINDLICHE MEHRSPRACHIGKEIT E. V. KIKUS. In: *kikus.org* [online]. [cit. 06.02.2019]. Dostupné z: <https://www.kikus.org/home.html>.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Slovní zásoba a gramatika

Příloha č. 2 – Pracovní list

Příloha č. 3 – Předložky

Příloha č. 4 – Obličej

Příloha č. 5 – Lidské tělo

Příloha č. 6 – Sněhuláci

Příloha č. 7 – Časová osa

Příloha č. 8 – Dnes a zítra

Příloha č. 1 - Slovní zásoba a gramatika

PŘEHLED

Co se má dítě pomocí jazykové podpory naučit?

Interakční komunikační vzorce (IKV)

Pozdravení (se)
 Počítání
 Hádání
 Výzva
 Prosba
 Jednoduchá výpověď
 Vyprávění (propojení jednoduchých výpovědí)
 Popis (propojení jednoduchých výpovědí)
 Instrukce k jednání
 Otázka–odpověď
 Otázka učitele – odpověď dítěte
 Vysvětlování / zdůvodňování
 Darování
 Rozloučení (se)

Slovní zásoba a gramatika

Označení jazykového jevu	Vysvětlení a latinský název	Příklady
Podstatná jména	Substantiva	žena, ryže, skříň, místnost, kamarád, hrad, muž, čaj, auto, moře, kuře, zábradlí
Tvorba množného čísla	Plurál	ženy, ryže, skříně, místnosti, kamarádi, hrady, muži, čaje, auta, moře, kuřata, zábradlí
Gramatický rod podstatných jmen: mužský, ženský, střední	Genus nominis: maskulinum, femininum, neutrum tematizování pomocí ukazovacích zájmen (demonstrativ)	ten kamarád / ten hrad, ta panenka, to auto ti kamarádi / ty hrady, ty panenky, ta auto
Přídavná jména	Adjektiva	dobrý/dobrá/dobře, jarní/jarní/jarní, maminčin/maminčina/maminčina, kamarádů/kamarádů/kamarádů
Stupňování přídavných jmen (1. stupeň, 2. stupeň, 3. stupeň)	Komparace: pozitiv, komparativ, superlativ (pravidelné i nepravidelné stupňování)	veselý – veselější – nejveselější smutný – smutnější – nejsmutnější dobrý – lepší – nejlepší
Osobní zájmena	Personální pronomina	já – ty – on, ona, ona/ta – my – vy/ Vy – oni, ony, ona/ta

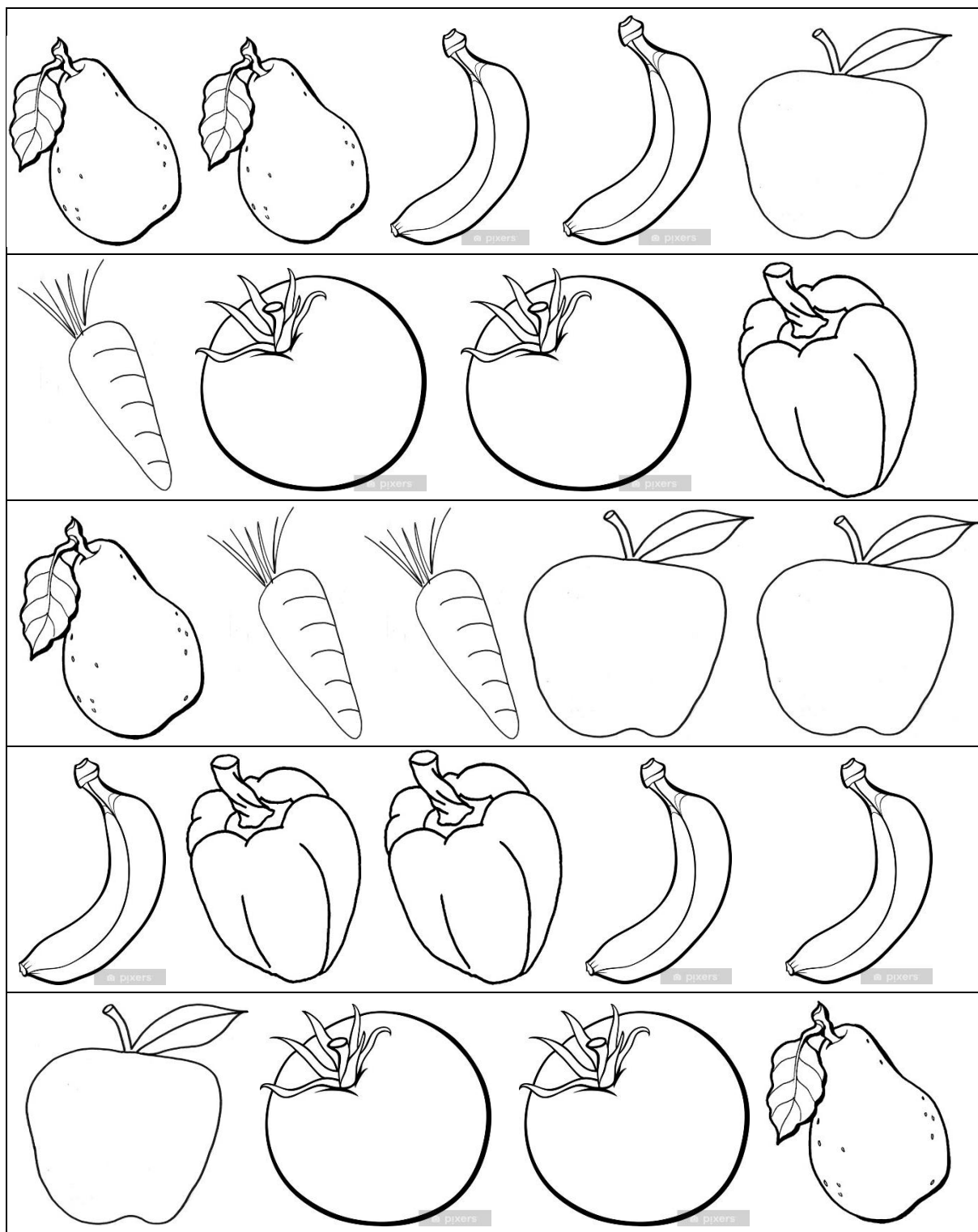
Zájmena přivlastňovací	Posesivní pronomína	<i>můj, tvůj, jeho, její, náš, váš, jejich</i>
Shoda	Kongruence Shoda v pádě, čísle a rodě	<i>a – b – c – d – e – f – g</i>
a) 1. pád	a) nominativ	<i>To je <u>moje</u> nová učitelka.</i>
b) 4. pád	b) akuzativ	<i>Namaluji/u <u>moji/mou</u> novou učitelku.</i>
c) 6. pád	c) lokál	<i>Mluvíme o <u>moji/mé</u> nové učitelce.</i>
d) 7. pád	d) instrumentál	<i>Jedeme na výlet s <u>moji/mou</u> novou učitelkou.</i>
e) 3. pád	e) dativ	<i>Dáme to <u>moji/mé</u> nové učitelce.</i>
f) 2. pád	f) genitiv	<i>Nepojedeme na výlet bez <u>mé</u> nové učitelky.</i>
g) 5. pád	g) vokativ	<i>„Dobrý den, paní učitelko!“</i>
Slovesa v neurčitém tvaru zakončená na -t	Verba v infinitivu	<i>dělat, ležet, sedět, vařit, tančovat, číst, jít</i>
Sloveso <i>být</i> jako: 1. plnovýznamové nepravidelné sloveso 2. pomocné sloveso	Konjugace slovesa <i>být</i> - v přítomném, minulém a budoucím čase	1. (já) jsem – (ty) jsi – (on, ona, ono/to) je – (my) jsme – (vy/Vy) jste – (oni, ony, ona) jsou (já) budu – (ty) budeš – (on, ona, ono/to) bude – (my) budeme – (vy/Vy) budeme – (oni, ony, ona) budou (já) byl jsem – (ty) byl jsi ... 2. (já) budu malovat (já) jsem malovala
Slovesa – časování	Verba – konjugace (časování podle 4 modelů sloves – určení podle koncovky v infinitivu, popř. 3. osobě jednotného čísla)	-at / -á: <i>dělat, vstávat, divat</i> (on <i>vstává</i>) -et, ět, -it / -i: <i>bydlet, sedět, vařit</i> (on <i>bydlí</i>) -ovat: <i>tančovat</i> (on <i>tančuje</i>) -t / -e: <i>číst, pít, jít, nést, růst</i> (on <i>čte</i> – změna v kmeni slovesa) + <u>často se vyskytující dokonavá slovesa</u> (zpravidla pokyny)
Způsobová a fázová slovesa	Modální a fázová slovesa (sloveso v určitém tvaru se pojí s infinitivem)	<i>chtít, muset, moct, smět</i> <i>Chceš malovat?</i> <i>začít, přestat, zůstat</i> <i>Začni malovat!</i>
Přítomný čas nedokonavých sloves	Imperfektivní přezens vyjadřující neukončený čas v přítomnosti	<i>(já) maluji/u – (ty) maluješ – (on, ona, ono/to) maluje – (my) malujeme – (vy/Vy) malujete – (oni, ony, ona/ta) malují/ou</i>

Minulý čas nedokonavých sloves	Imperfektivní préteritum vyjadřující neukončený čas v přítomnosti	<i>(já) jsem maloval/a – (ty) jsi maloval/a – (on, ona, ona/to) maloval/a/o (my) jsme malovali/y – (vy) jste malovali/y – (oni, ony, ona/ta) malovali/y/a</i>
Budoucí čas nedokonavých sloves	Imperfektivní futurum vyjadřující neukončený čas v budoucnosti	<i>(já) budu malovat – (ty) budeš malovat – (on, ona, ona/to) bude malovat, (my) budeme malovat – (vy) budete malovat – (oni, ony, ona/ta) budou malovat</i>
Dokonavá slovesa vyjadřující ukončený čas v minulosti	Perfektivní préteritum	<i>(já) jsem namaloval/a/o – (ty) jsi namaloval/a/o – (on, ona, ona/to) namaloval/a/o – (my) jsme namalovali/y – (vy/Vy) jste namalovali/y – (oni, ony, ona/ta) namalovali/y/a</i>
Dokonavá slovesa vyjadřující ukončený čas v budoucnosti	Perfektivní futurum	<i>(já) namaluji/u – (ty) namaluješ – (on, ona, ona/to) namaluje – (my) namalujeme – (vy/Vy) namalujete – (oni, ony, ona/ta) namalují/ou</i>
Slovosled Oznamovací a tázací věta s obráceným slovosledem (obrácení slovosledu není v hovorové češtině příliš obvyklé)	Syntax Inverze (v tázací větě zaujme pozici podmětu jiný větný člen)	<i>Jana malovala obrázek. Malovala Jana obrázek?</i>
Odkazování ke skutečnosti (slova měnící se v závislosti na pozici mluvčího)	Deixe	<i>Personální deixe: já – ty / my – vy; můj – tvůj Objektivová deixe: tento – tamten Lokální deixe: zde/tady – tam</i>
Tázací zájmena (vztažná) Tázací příslovce	Interrogativa	<i>kdo – co – kam – kde – kdy – proč – který/jaký</i>
Zápor	Negace	<i>Chceš svačinu? Ne, děkuji. / Děkuji, nechci. Nikde. Nikdy. Nikdo. Nic. Nikdo nic neviděl.</i>
Předložky - slabičné - neslabičné - pojící se s 2., 3., 4., 6., 7. pádem	Prepozice	<i>2. p.: z – do – bez – u – vedle ... 3. p.: k 4. p.: pro – za – před – na – pod ... 6. p.: o – na – v – po ... 7. p.: s – za – před – nad – mezi ...</i>

Příslovce místa	Lokální adverbia Na otázky: Kde?, Kam?, Odkud?	<i>nahoře/nahoru – dole/dolů – vzadu/dozadu – vpředu/dopředu – vpravo/doprava – vlevo/doleva</i>
Příslovce času	Temporální adverbia Na otázky: Kdy?, Dokdy?, Odkdy?	<i>ráno, večer, dnes, zítra, teď</i>
Spojky mezi slovy a větami souřadící a podřadící	Konjunkce	<i>a – i – nebo – ale – protože – že – aby – proto</i>
Tykání – vykání	Vyjádření blízkého nebo formálního vztahu mluvčích	<i>Ahoj, dej mi, prosím, jablko. Dobrý den, dejte mi, prosím, jablko.</i>

Příloha č. 2 – Pracovní list

Pracovní list – Ovoce a zelenina²¹

²¹Zdrojem obrázků hruška, jablko, mrkev a paprika je pedagogický magazín Předškoláci – rozvoj a výchova dětí, 2017–2019. Autorem obrázků banán a rajče je © Igor Zakowski (Pixers, ©2019).

Příloha č. 3 – Předložky

Příloha č. 4 – Obličej

Příloha č. 5 – Lidské tělo

Příloha č. 6 – Sněhuláci

Příloha č. 7 – Časová osa

Příloha č. 8 – Dnes a zítra²²

---

²² Zdrojem obrázku třídy žáků jsou webové stránky Mateřské školy Kamarádi Velké Bílovice (©2012).